

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΕΤΟΣ 48^ο – ΑΡΙΘ. 794

31 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2017

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

- Ἡ πρώτη τοῦ ἔτους εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον2
- Τά Ἅγια Θεοφάνεια εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον7
- Ὁ ἐξοχ. κ. Κωνσταντῖνος Γαβρόγλου εἰς τά Πατριαρχεῖα8
- Ἐόρτιος ἐπίσκεψις τοῦ Πατριάρχου εἰς τήν Ἱμβρον13
- Ἡ ἐορτή τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις14

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

- Ὁμιλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἱερισσοῦ, Ἀγ. Ὄρους καί Ἀρδαμερίου κ. Θεοκλήτου κατά τήν Θ. Λειτουργίαν τῆς ἐορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῶ (30 Ἰανουαρίου 2017)15

ΑΡΘΡΑ

- BABIES "A LA CARTE": ὑπό Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνης Δρος Ἀθανασίου25
- Ἡ Ἅγια καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν Κρήτη: ὑπό Σεβ. Μητροπολίτου Ἐλβετίας κ. Ἱερεμίου27

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
TELEGR. ORTHODOXIA-GENEVE • TÉL. (022) 758 98 60 • FAX (022) 758 98 61 • 37, CHEMIN DE CHAMBÉSY, 1292 CHAMBÉSY-GENÈVE, SUISSE

Ἡ "Ἐπίσκεψις" ἐπιδιώκει τήν ἐνημέρωσιν τῶν ἀναγνώστων τῆς περὶ τῆς ζωῆς τῶν Ἐκκλησιῶν. Δέν φέρεται εὐθύνη διὰ τὰς ἀπόψεις τῶν ἐκφραζομένων εἰς τὰς δημοσιευομένας εἰδήσεις. Ἐπιτρέπεται ἡ ἀναδημοσίευσίς τοῦ περιεχομένου τοῦ Δελτίου μέ ἀπλήν ἐνδειξίν τῆς προελεύσεως.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

• Ἡ πρώτη τοῦ ἔτους εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον

Ἐν ἑορταστικῇ ἀτμοσφαίρᾳ ἑωρτάσθη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἡ ἑορτή τῆς Περιτομῆς τοῦ Κυρίου, ἡ μνήμη τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καί ἡ 1^η τοῦ ἀνατείλαντος ἔτους 2017.

Κατά τόν Μ. Ἐσπερινόν τῆς παραμονῆς, Σαββάτου, 31^{ης} Δεκεμβρίου, ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, ἔχοροστάτησεν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῶ, ἐν συγχοροστασίᾳ μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Γέροντος Νικαίας κ. Κωνσταντίνου, Γέροντος Χαλκηδόνας κ. Ἀθανασίου, Γέροντος Δέρκων κ. Ἀποστόλου, Πέργης κ. Εὐαγγέλου, Τρανουπόλεως κ. Γερμανοῦ, Πριγκηποννήσων κ. Ἰακώβου, Φιλαδελφείας κ. Μελίτωνος, Σεβαστείας κ. Δημητρίου, Μυριοφύτου καί Περιστάσεως κ. Εἰρηναίου, Μύρων κ. Χρυσοστόμου, Συνάδων κ. Διονυσίου, Σασίμων κ. Γενναδίου, Ἰκονίου κ. Θεολήπτου, Καλλιουπόλεως καί Μαδύτου κ. Στεφάνου, Προύσης κ. Ἐλπιδοφόρου, Κυδωνιῶν κ. Ἀθηναγόρου, Σηλυβρίας κ. Μαξίμου καί Σμύρνης κ. Βαρθολομαίου.

Παρέστησαν συμπροσευχόμενοι ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀνθηδῶνος κ. Νεκτάριος, Ἐπίτροπος τοῦ Παναγίου Τάφου εἰς τήν Πόλιν, ὁ Πανιερ. Ἀρχιεπίσκοπος Τελμησοῦ κ. Ἰώβ, ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ἀλικαρνασσοῦ κ. Ἀδριανός, Ἄρχοντες Ὀφφικιάλιοι, ὁ ἐξοχ. Πρέσβυς κ. Εὐάγγελος Σέκερης, Γεν. Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει, καί πιστοί ἐκ τῆς Πόλεως καί προσκυνηταί ἐξ Ἑλλάδος.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Πατριάρχης ἐδέχθη τούς ὡς ἄνω ἁγίους Ἀρχιερεῖς ἐν τῷ ἐπισήμῳ Αὐτοῦ Γραφείῳ, μετὰ τῶν ὁποίων ἀντήλλαξε τόν ἐπί τῷ νέῳ ἔτει ἐόρτιον ἀσπασμόν, καί εὐλογήσας διένειμεν αὐτοῖς τήν Ἀγιοβασιλόπιτταν, τοῦ χρυσοῦ νομίσματος λαχόντος εἰς τό τεμάχιον τοῦ Πανιερ. Ἀρχιεπισκόπου Τελμησοῦ κ. Ἰώβ.

Ἐπηκολούθησεν ἡ εἰθισμένη ἀκρόασις τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς καί τῶν λαϊκῶν Γραμματέων καθ' ἣν προσεφώνησε τόν Πατριάρχην ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλλιουπόλεως καί Μαδύτου κ. Στέφανος, Πρωτοσυγκελλεύων, καί ἀντεφώνησεν ὁ Πατριάρχης ἐπιδαψιλεύσας τάς εὐλογίας Του αὐτοῖς καί εὐχηθεῖς τήν ἄνωθεν ἐνίσχυσιν πρὸς ἐπιτέλεσιν τῆς διακονίας των ἐν τῇ Μητρί Ἐκκλησίᾳ. Ἐν συνεχείᾳ, ὑπέβαλον σέβη καί ἔλαβον τήν Πατριαρχικὴν εὐλογίαν τό προσωπικόν τῶν Πατριαρχείων, ὑπὸ τήν ἡγεσίαν τοῦ ἐντιμ. κ. Συμεῶν Φραντζεῶ, Ἀρχικλητῆρος.

Εἶτα, ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Θρόνου ἐγένετο ἡ τελετή τῆς κοπῆς τῆς Ἀγιο-
 βασιλόπιπτας τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς ὑπό τοῦ Παναγιωτάτου, εἰς ἣν παρέσ-
 τησαν καί ὁ ἐξοχ. κ. Γεν. Πρόξενος καί πλείστοι ἐκ τῶν ἐκκλησιασθέντων εἰς
 τόν Ἑσπερινόν προσκυνητῶν. Τό χρυσοῦν νόμισμα ἔλαχεν εἰς τόν Ὅσιολ.
 Ἱερομόναχον κ. Καισάριον Χρόνην, Ἱερατικῶς Προϊστάμενον τῆς Κοινότητος
 Γενεσίου τῆς Θεοτόκου Παλαιοῦ Μπάνιου-Διπλοκιονίου.

Τό ἑσπέρας, παρετέθη εἰς τήν Πατριαρχικήν Τράπεζαν δεῖπνον, καθ' ὃ
 ἡ Α.Θ. Παναγιότης συνεδείπνησε, κατά τό ἔθος, μετά τῶν κληρικῶν τῆς
 Πατριαρχικῆς Αὐλῆς καί τινων φιλοξενουμένων λαϊκῶν.

Τήν ἐπομένην, Κυριακήν, 1^ην Ἰανουαρίου, ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Πατρι-
 ἀρχης, ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῶ κατά τήν Θεῖαν Λειτουργ-
 γίαν τοῦ Μ. Βασιλείου, ἐν συγχοροστασίᾳ μετά τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν
 Γέροντος Νικαίας κ. Κωνσταντίνου, Φιλαδελφείας κ. Μελίτωνος, Σεβαστείας
 κ. Δημητρίου, Μύρων κ. Χρυσοστόμου, Συνάδων κ. Διονυσίου, Ἰκονίου κ. Θεο-
 λήπτου, Καλλιουπόλεως καί Μαδύτου κ. Στεφάνου, Κυδωνιῶν κ. Ἀθηναγόρου
 καί τοῦ Πανιερ. Ἀρχιεπισκόπου Τελμησοῦ κ. Ἰώβ.

Ἐκκλησιάσθησαν ὁ ἐξοχ. Πρέσβυς κ. Εὐάγγελος Σέκερης, Γεν. Πρόξε-
 νος τῆς Ἑλλάδος, πανοικί, ὁ ἐντιμ. κ. Ἡλίας Κοντοζαμάνης, Διευθυντής τῆς ἐν
 Θεσσαλονίκῃ Ἐθνικῆς Σχολῆς Δικαστῶν, καί πιστοί ἐκ τῆς Πόλεως καί ἐκ τοῦ
 ἐξωτερικοῦ.

Κατά τήν καθιερωμένην ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Θρόνου δεξίωσιν, προσ-
 εφώνησε τόν Πατριάρχη, ἐκ μέρους τῆς σεβασμίας Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου ὁ
 Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Νικαίας κ. Κωνσταντίνος, διά τῶν ἐξῆς:

*“Παναγιώτατε Δέσποτα, Σεβασμιώτατοι Ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς, Ἐξοχώτατε
 κύριε Πρέσβυ, Ἄρχοντες τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας,
 Ἐκλεκτοί παρόντες!*

*Μέσα στόν κόσμο πού μεταβάλλεται μέ καταπληκτική ταχύτητα
 παρῆλθε ἕνας ἀκόμη χρόνος καί προχωροῦμε διανύοντας τήν πρώτη μέρα
 τοῦ καινούργιου χρόνου.*

*Μέ τήν ἐντύπωση ὅτι τίποτε δέν ἄλλαξε, τίποτε δέν βελτιώθηκε καί
 καμμιά εἰρηνευτική προσπάθεια δέν τελεσφόρησε, μέ πολλή σιωπή καί
 ἐπιφύλαξη ἀτενίζουμε αὐτό τόν καινούργιο χρόνο.*

*Παρ' ὅλα ταῦτα ἡ ἐλπίδα ἐξακολουθεῖ νά κυριαρχεῖ στή σκέψη μας καί
 ἡ πεποίθηση ὅτι ἡ ἐλπίς οὐ καταισχύνει δέν μᾶς ἔχει ἐγκαταλείψει.*

*Ὅμως ὑπάρχουν γεγονότα, πράξεις καί δραστηριότητες σ' αὐτόν τόν
 περα-σμένο χρόνο πού πρέπει νά μᾶς θωρακίζουν μέ θάρρος καί χαρά, μαζύ
 μέ ἀνατάσεις ψυχικές, καί ἀναφέρομαι σ' ἐμᾶς τούς λίγους πού ζήσαμε*

χαρούμενες στιγμές και ώρες ήθικου έπανεξοπλισμού βλέποντας νά πραγματοποιείται ή Μεγάλη Σύνοδος τής Όρθοδοξίας μας και νά υπερβαίνει τά έμπόδια πού είχάν στηθεί μέ ένδεχόμενη τήν μή πραγματοποίησή της.

Άλλ' εκείνο πού πρέπει νά πληροϊ τήν καρδιά μας από άκρατη χαρά και ίκανοποίηση είναι ότι ό Θεός άξίωσε τόν Πατριάρχη μας νά γιορτάσει είκοσιπέντε χρόνια ύποδειγματικής Πατριαρχίας μέ έπιτεύγματα για τά όποια θά μιλοϋν οι κατοπινές γενεές και ή Ιστορία τών έπομένων αιώνων.

Είναι τραγικό για τήν ανθρωπότητα νά έξακολουθοϋν άκόμη ή έκμετάλλευσις ανθρώπου από άνθρωπο, άλληλοεξοντώσεις και άλληλοσπαραγμοί, σφαγές, καταστροφές, λεηλασίες και έξαφανίσεις όλοκλήρων πόλεων, πού όλα αυτά κατα-λείπουν άθεράπευτες πληγές χωρίς καμμιά έλπίδα ειρήνευσης. Παράδειγμα τό χθε-σινοβραδυνό τραγικό γεγονός. Η άγάπη μεταξύ τών ανθρώπων πού τόσο έλειψεν, ή προσφυγιά πού τείνει νά καλύψει όλόκληρο τόν πλανήτη μας, οι πόλεμοι και οι δο-λοφονίες πού συμπληρώνουν τό σκηνικό τής αυτόκαταστροφής, δίνουν τήν έντύ-πωση ότι ή γή στήν όποία ζοϋμε έχει τάσεις νά παραμείνει μιά μέρα ένας κόσμος άκα-τοίκτητος χωρίς έλπίδα άναζωογόνησης.

Όμως έμεις πού πιστεύουμε και μαζί μας όσοι προσδοκοϋν άδύνατον νά μή άνατείλει στόν κόσμο μας μιά όλόφωτη μέρα και νά μή ζήσει ό κόσμος μιά καινούργια έποχή πού δέν θά έπιτρέπει τούς κακούς και τίς κακίες νά διαχειρίζονται τά πάντα ώσάν ή γή τήν όποία έδωσε ό Θεός για όλο τόν κόσμο νά ήταν προσωπική τους ιδιο-κτησία.

Ό Κύριος διαβεβαιώνει αυτούς πού Τόν πιστεύουν όχι άπλώς, αλλά είναι πιστοί εις τό θεϊον θέλημά Του, ότι δέν θά άπογοητευθοϋν και θά άξιωθοϋν νά ζή-σουν καλύτερες μέρες, ότι ή Όρθοδοξία μας θά δώσει τούς καρπούς της πρός όφελος όχι μόνον τών πιστευόντων αλλά του κόσμου όλοκλήρου και ότι ήμεις οι ζώντες και περιλειπόμενοι θά εισέλθουμε εις τήν χαράν του Κυρίου άρκει νά παραμείνουμε πισ-τοί σ' αυτά πού μάς έδίδαξε και περιμένει από μάς νά τά έφαρμόσουμε.

Ό κόσμος αυτός άδύνατο νά παραμένει στήν άρνηση και νά έξακολουθεί νά πιστεύει πώς δέν ύπάρχει τίποτε πίο πέρα από τήν ύλη. Τό Πνεϋμα θά νικήσει τήν ύλη και θά έλθει σάν πνοή βιαία για νά νοιώσει ό κόσμος μιά καινούργια Πεντη-κοστή.

Κατακλείω έπικαλούμενος τίς εύχές και τίς εύλογίες τής Παναγιότητός Σας για ένα χαρούμενο, άτάραχο και ειρηνικό καινούργιο χρόνο”.

Έξ όνόματος τών Αρχόντων Όφφικιαλίων τής Αγίας του Χριστου Μ. Έκκλησίας τόν Πατριάρχη προσεφώνησεν ό έντιμολ. κ. Κωνσταντίνος Σαν-

ταλτζίδης, Άρχων Έξαρχος, τοῦ Παναγιωτάτου ἀντιφωνήσαντος ἐπὶ τῷ Νέῳ Ἔτει ὡς ἔπεται:

“Ἐρώτατοι καὶ προσφιλέστατοι ἅγιοι ἀδελφοί, Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες τῆς Μητρὸς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, Ἐντιμότητα κύριε Εὐάγγελε Σέκερη, Γενικὲ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐνταῦθα, Τέκνα τῆς ἡμῶν Μετριότητος ἐν Κυρίῳ ἀγα-πητά,

Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς τοὺς προλαλήσαντας καὶ εὐχηθέντας ἡμῖν ἐπὶ τῷ Νέῳ Ἔτει, ἐκ μέρους μὲν τῆς σεβασμίας Ἱεραρχίας Ἱερώτατον Μητροπολίτην Νικαίας κ. Κωνσταντῖνον, ἐκ μέρους δὲ τῶν ὀφφικιαλίων τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ εὐρύτερον τῆς ἐνταῦθα Ὁμογενείας Ἐντιμολογιώτατον κ. Κωνσταντῖνον Σανταλτζίδην, Ἄρ-χοντα Ἐξαρχον καὶ Πρόεδρον τῆς Κοινότητος Φερίκιοι.

Ἀπευθύνοντες πρὸς ὑμᾶς χαρμόσυνον χαιρετισμὸν ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει, ὑπενθυμί-ζομεν ὅτι διὰ τοὺς Ὁρθοδόξους πιστοὺς ἡ Πρωτοχρονιά, ἡ ὁποία συμπίπτει μὲ τὴν ἑορτὴν τῆς κατὰ σάρκα περιτομῆς τοῦ συγκαταβάλλοντος τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων Σω-τῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ μὲ τὴν ἱεράν μνήμην τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, Ἀρχιεπι-σκόπου Καισαρείας, οὐρανοφάντορος, τοῦ Μεγάλου, ἀντλεῖ τὴν ὠραιότητα καὶ τὸν ἰδιαίτερον χαρακτῆρα αὐτῆς ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ κατανυκτικοῦ, δοξολογικοῦ καὶ ὄλο-φώτου Δωδεκαημέρου. Εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἑορτὰς μας, ὁ χρόνος λαμβάνει τὸ νόημά του ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα. Ἡ ἑορτὴ εἶναι «πλήρωμα τοῦ χρόνου». Εἶναι βίωσις τῆς ἀφάτου φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τοῦ συνηγμένου ἐπὶ τὸ αὐτὸ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὁρθῶς ἐλέγχθη ἀπὸ ἐπιφανῆ σύγχρονον θεολόγον, ὅτι «ὁ Χριστιανισμὸς κατανοεῖται καλύτερα μέσα ἀπὸ τὴν χαρὰ καὶ τίς γιορτὲς του, παρὰ μέσα ἀπὸ τίς ἀφηρημένες καὶ θεολογικὲς διατυπώσεις» (π. Ἀλέξανδρος Σμέμαν, Ἑορτολόγιο, ἐκδ. Ἀκρίτας 1997, 21).

Μεγάλως τιμᾶ σήμερον ἡ Ἁγία Ἐκκλησία μας Βασίλειον τὸν Μέγαν, τὸν θεο-πρεπῶς δογματίσαντα θεολόγον, τὸν θυσιαστικὸν ἐπίσκοπον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀγωνιστὴν τῆς πίστεως, τὸν φιλόθεον ἀσκητὴν, τὸν φιλάνθρωπον καὶ κοινωνικόν, τὸν πτωχοτρόφον καὶ προστάτην τῶν ἐνδεῶν, τὸν ὁποῖον ὁ ἐπιστήθιος φίλος του Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἀπεκάλεσε «νέον σιτοδότην» καὶ «δεύτερον Ἰωσήφ» (Εἰς τὸν Μέγαν Βασίλειον Ἐπιτάφιος, ΒΕΠΕΣ 60, 155).

Τὸ νέον ἔτος εὐρίσκει τὴν ἀνθρωπότητα νὰ ἐνδιαφέρεται πρωτίστως διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ὀλίγον διὰ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν εἰρήνην. Πάμπολλοι συνάνθρωποί μας πιστεύουν ὅτι ἡ ζωὴ ἔχει τὸ νόημα, τὸ ὁποῖον ὁ καθεὶς ὡς ἄτομον δίδει εἰς αὐτήν. Ὁ περιορισμὸς τῶν ἀναγκῶν, ἡ ὀλιγάρκεια, ἡ ἀδελφосύνη καὶ ἡ ἀλ-ληλεγγύη χαρακτηρίζονται συχνὰ ὡς

«ἠθικὴ τῶν ἀδυνάτων». Τὸ «πράττω ὅ,τι μοῦ ἀρέσει» ἔχει ὀδηγήσει εἰς ἀξιολογικὴν σύγχυσιν καὶ ἀναρχίαν καὶ εἰς τὸ «τέλος τῆς αἰδοῦς».

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ὀφείλει νὰ δώσῃ, ἐνώπιον τῶν προκλήσεων αὐτῶν, τὴν καλὴν μαρτυρίαν τῆς. Καὶ τὸ πράττει φιλανθρωπῶς, ὅπως ἐξ ἄλλου ἀπέδειξε καθ' ὅλην τὴν ἱστορικὴν αὐτῆς πορείαν. Αἰγιάζει τὴν ζωὴν διὰ τῶν μυστηρίων τῆς. Γνωρίζει ὅτι ἡ αἰτία τῆς ἀλλοτριώσεως ἀπὸ τὸν πλησίον εἶναι ἡ ἁμαρτία, ἡ «Θεοῦ ἀλλοτριώσις», ὡς λέγουν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Κηρύττει ἡ Ἁγία Ἐκκλησία ὅτι δὲν ὑπάρχει νόημα ζωῆς καὶ ἐλευθερίας χωρὶς τὴν Ἀλήθειαν ἢ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀλήθειαν, ἡ ὁποία ἐλευθερώνει: «Γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς» (Ἰωάν. η' 32).

Ἡ ἐνασχόλησις μὲ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ τὰς ἀνάγκας μας δὲν αἶρει τὸ ὑπαρξι-ακὸν κενόν, δὲν δίδει ἀπάντησιν εἰς τὰ μεγάλα ἀνθρωπολογικὰ καὶ ἠθικὰ ἐρωτήματα. Χωρὶς πίστιν εἰς τὸν Θεὸν τῆς ἀγάπης στερεοῦν αἱ δημιουργικὰ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ παρουσία τοῦ ἄλλου, ἀντὶ νὰ εἶναι εὐλογία, γίνεται ἀπειλή. Ὅντως, χωρὶς τὴν ἄνωθεν εἰρήνην, τὴν «ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν» (Φιλ. δ' 7), χωρὶς τὸ ἀνεκτίμητον αὐτὸ δῶρον τῆς θείας φιλανθρωπίας, δὲν ὑπάρχει εἰρήνη μὲ τὸν ἑαυτὸν μας, οὔτε εἰρήνη μὲ τὸν πλησίον καὶ τὴν κοινωνίαν, οὔτε εἰρήνη μὲ τὴν κτίσιν. «Χω-ρίς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδὲν» (Ἰωάν. ιε' 5).

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, πιστὴ εἰς τὸν Κύριόν τῆς, ὁ ὁποῖος «οὐκ ἦλθε διακο-νηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι» (Ματθ. κ' 28), ζῆ ὡς «διακονικὴ ἐκκλησία». Ἀκούει τὴν κραυγὴν ἀπογνώσεως τῶν θυμάτων τοῦ πολέμου, τῶν διωγμῶν, τῶν ἐθνοκαθάρσεων, συμπαρίσταται καὶ ἀγωνίζεται διὰ τὴν προστασίαν τῶν καὶ διὰ τὴν εἰρήνην. Ἀνα-παύει τοὺς κοπιῶντας καὶ πεφορτισμένους, τοὺς πεινῶντας καὶ ἐξουθενουμένους, συμπαρίσταται φιλανθρωπῶς, ἀνακουφίζει τὸν πόνον καὶ συμβάλλει εἰς τὴν ὑπέρ-βασιν τῆς ἀδικίας καὶ τὴν ἐπικράτησιν τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας διεκήρυξεν εὐθαρσῶς τὴν ζωτικὴν θέσιν τῆς φιλανθρωπίας εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ:

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἐπιτελοῦσα τὴν σωτήριον αὐτῆς ἀποστολὴν ἐν τῷ κόσμῳ, μεριμνᾷ ἐμπράκτως διὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους χρήζοντας βοήθειας, τοὺς πεινῶντας, τοὺς ἀπόρους, τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς ἀναπήρους, τοὺς ὑπερήλικας, τοὺς διωκομένους, τοὺς αἰχμαλώτους, τοὺς φυλακισμένους, τοὺς ἀστέγους, τὰ ὀρφανὰ, τὰ θύματα τῶν καταστροφῶν καὶ τῶν πολεμικῶν συγκρούσεων, τῆς ἐμπορίας ἀνθρώ-πων καὶ τῶν συγχρόνων μορφῶν δουλείας. Αἱ καταβαλλόμεναι ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας προσπάθειαι διὰ τὴν καταπολέμησιν τῆς ἐνδείας καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας ἀποτελοῦν ἔκφρασιν τῆς πίστεως αὐτῆς καὶ διακονίαν Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος

ἐταύτισεν Ἐαυτὸν πρὸς πάντα ἄνθρωπον, ἰδίως πρὸς τοὺς ἐν ἀνάγκαις εὐρισκομένους: «Ἐφ’ ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Ματθ. κε’ 40) (Ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον, ς’ 1).

Ἐνθυμούμεθα εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὰ ὑπέροχα λόγια καὶ τὴν φιλόανθρωπον παρότρυνσιν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου:

«Ἐως ἐστὶ καιρὸς, Χριστὸν ἐπισκεψώμεθα, Χριστὸν θεραπεύσωμεν, Χριστὸν θρέψωμεν, Χριστὸν ἐνδύσωμεν, Χριστὸν συναγάγωμεν, Χριστὸν τιμήσωμεν» (Περὶ φιλοπτωχίας, ΙΔ’, μ’, ΒΕΠΕΣ 59, 83).

Προσευχόμεθα, τὸ 2017 νὰ ἀποδειχθῇ χάριτι Θεοῦ ἔτος εἰρήνης καὶ ἀλληλεγγύης. Νὰ νικήσῃ ἡ δύναμις τῆς ἀγάπης τὴν ἀπάνθρωπον βίαν καὶ τὴν παγερὰν ἀδιαφορίαν διὰ τὸν ἄλλον. Ἡ ἔχθρα καὶ ἡ κακία νὰ ἀφήσουν τὴν θέσιν των εἰς τὴν συμφιλίωσιν καὶ τὴν καταλλαγὴν. Νὰ μάθωμεν καὶ νὰ ἐφαρμόσωμεν δικαιοσύνην οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἀδελφοὶ καὶ τέκνα,

Γενεὰ παρέρχεται καὶ γενεὰ ἔρχεται. Καὶ ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ Πόλει τοῦ Κωνσταντίνου, θὰ συνεχίζωμεν ἀταλάντευτοι νὰ φυλάσσωμεν τὸν θησαυρὸν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τὴν τιμίαν παρακαταθήκην τῶν Πατέρων, τὰ ὅσα καὶ τὰ ἱερά τοῦ Γένους.

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ κλίνας οὐρανοὺς καὶ καταβάς, πρεσβείαις τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, νὰ ἀναπαύῃ τὰς ψυχὰς τῶν σεπτῶν προκατόχων ἡμῶν καὶ ὄλων τῶν προγόνων μας, οἱ ὅποιοι ἐφύλαξαν τὸν τόπον καὶ τὸν τρόπον τοῦ βίου τῆς Ἁγίας Ὁρθοδοξίας, καὶ νὰ χαρίσῃ εἰς πάντας ὑμᾶς καὶ εἰς τὰ ἀνά τὴν οἰκουμένην πεφιλη-μένα τέκνα τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας εὐλογημένον νέον ἐνιαυτόν, ὑγίαν κατ’ ἄμφω, ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην καὶ θεάρεστον μαρτυρίαν ἀγάπης ἐν ἔργοις διακονίας.

Χρόνια πολλά!

• Τὰ Ἅγια Θεοφάνεια εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον

Μετά μεγαλοπρεπείας καὶ λαμπρότητος ἐωρτάσθησαν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τὰ Ἅγια Θεοφάνεια τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν Παρασκευὴν, 6^{ην} Ἰανουαρίου.

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Πατριάρχης, ἐν τῷ τέλει τοῦ Ὁρθρου, ἐτέλεσε τὸν Μέγαν Ἀγιασμόν, ἀγιάσας ἐν συνεχείᾳ τοὺς ἀγίους Ἀρχιερεῖς, τοὺς Κληρικούς τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, τοὺς Ἄρχοντας Ὁφφικιαλίους καὶ τοὺς ἐπισή-

μους καί προέστη τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Θείας Λειτουργίας ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ, ἐν συλλειτουργία μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Γέροντος Νικαίας κ. Κωνσταντίνου, Προικοννήσου κ. Ἰωσήφ, Φιλαδελφείας κ. Μελίτωνος, Σεβαστείας κ. Δημητρίου, Μύρων κ. Χρυσοστόμου, Ἰκονίου κ. Θεολήπτου, Προύσης κ. Ἐλπιδοφόρου, Κυδωνιῶν κ. Ἀθηναγόρου καί Ἀδριανουπόλεως κ. Ἀμφιλοχίου.

Κατά τήν Θείαν Λειτουργίαν ἡ Α.Θ. Παναγιότης ἐχειροτόνησεν εἰς Πρεσβύτερον τόν Ἱερολ. Διάκονον κ. Βαρθολομαῖον, ἐκ τῶν ἀδελφῶν τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ Ἱ. Πατριαρχικῆς καί Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου Ἑσσεξ.

Ἐκκλησιάσθησαν οἱ Σεβ. Μητροπολίται Πέργης κ. Εὐάγγελος καί Καλλιουπόλεως καί Μαδύτου κ. Στέφανος, Πρωτοσυγκελλεύων, ὁ ἐντιμολ. κ. Κωνσταντῖνος Δεληκωνσταντῆς, Ἄρχων Διδάσκαλος τοῦ Γένους, Γεν. Γραμματεὺς τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀδελφότητος Ὀφφικιαλίων «Παναγία ἡ Παμμακάριστος», ἐκπροσωπῶν αὐτήν, οἱ ἐξοχ. κ. Ἰωάννης Ἀμανατίδης, Ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, ὅστις ἐξεπροσώπησε τήν ἐλληνικὴν κυβέρνησιν κατὰ τήν ἐπίσημον ταύτην ἡμέραν, οἱ ἐξοχ. κ. Κυριακός Λουκάκης, Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος ἐν Ἀγκύρα, καί Πρέσβυς κ. Εὐάγγελος Σέκερης, Γεν. Πρόξενος αὐτῆς ἐν τῇ Πόλει, πιστοὶ ἐκ τῆς Πόλεως καί ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Μετὰ τό πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ Πατριάρχης προέστη τῆς τελετῆς τοῦ Ἁγιασμοῦ τῶν ὑδάτων καί τῆς καταδύσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ εἰς τήν θάλασσαν, ἐκ τῆς ἀποβάθρας τοῦ Φαναρίου, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν συλλειτουργῶν Αὐτοῦ Ἱεραρχῶν, τοῦ λοιποῦ Κλήρου καί τοῦ λαοῦ ἐν πομπῇ ἐκ τοῦ Π. Πατριαρχικοῦ Ναοῦ, τῶν κωδῶνων αὐτοῦ κρουομένων χαρμωσύνως. Τόν Τίμιον Σταυρόν ἀνέσυρεν ἐκ τῶν ὑδάτων ὁ ἐντιμ. κ. Νικόλαος Σολῆς, ἐξ Ἀγρινίου, εἰς τόν ὁποῖον ὁ Παναγιώτατος προσέφερεν εἰς εὐλογίαν χρυσοῦν Σταυρόν καθὼς καί ἄλλους σταυροὺς εἰς τοὺς ὑπολοίπους κολυμβητάς.

Τήν μεσημβρίαν, παρετέθη ἐπίσημον ἄριστον εἰς τήν Πατριαρχικὴν Τράπεζαν, εἰς ὃ παρεκάθησαν καί οἱ ὡς ἄνω ἐπίσημοι.

• Ὁ ἐξοχ. κ. Κωνσταντῖνος Γαβρόγλου εἰς τὰ Πατριαρχεῖα

Τήν Κυριακὴν, 15^{ην} Ἰανουαρίου, ἡ Α. Ἐξοχότης ὁ Ὑπουργός Παιδείας Ἑρεῦνης καί Θρησκευμάτων τῆς Ἑλλάδος κ. Κωνσταντῖνος Γαβρόγλου, ἔλκων τήν καταγωγὴν του ἐκ τῆς Πόλεως, ἐπεσκέφθη τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον καί τήν Α.Θ. Παναγιότητα, τόν Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαῖον, συνοδευό-

μενος ὑπό τῶν ἔξοχ. Πρέσβευς κ. Εὐαγγέλου Σέκερη, Γεν. Προξένου, καί ἔλλογ. κ. Σταύρου Γιωλτζόγλου, Συντονιστοῦ Ἐκπαιδεύσεως.

Ὁ κ. Ὑπουργός ἐκκλησιάσθη ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῶ κατά τήν Θείαν Λειτουργίαν καί ἐν συνεχείᾳ ἐγένετο δεκτός ὑπό τοῦ Πατριάρχου καί τῶν Σεβ. μελῶν τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Θρόνου, ἔνθα διεξήχθη μεταξύ αὐτῶν μακρά συζητήσεις ἐπί ἐπικαίρων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος θεμάτων. Τῷ ὑψηλῷ ἐπισκέπτῃ τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας ἀπεδόθησαν αἱ προβλεπόμεναι τιμαί.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, τό Σάββατον, 14^ῃ τ.μ., ἐδέχθη τοὺς μαθητάς τοῦ Γυμνασίου καί τοῦ Λυκείου τῆς γενετείρας Του νήσου Ἴμβρου καί συνεγευματίσθη μετ' αὐτῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις.

Ἐπί τῇ ὀλοκληρώσει τῶν ἐκδηλώσεων διά τήν συμπλήρωσιν 25ετοῦς Πατριαρχείας τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Πατριάρχου καί ἐπί τῷ νέῳ ἔτει, τήν Κυριακήν, 15^ῃ τ.μ., αἱ Κοινότητες Σταυροδρομίου καί Μ. Ρεύματος παρέθεσαν ἐπίσημον γεῦμα ἐν τῷ ξενοδοχείῳ Conrad εὐλογηθέν ὑπό τοῦ Πατριάρχου, τῇ συμμετοχῇ τῶν Συνοδικῶν ἀγίων Ἀρχιερέων καί τοῦ ἔξοχ. Ὑπουργοῦ κ. Κωνσταντίνου Γαβρόγλου μετὰ τῆς συνοδείας αὐτοῦ. Εἰς τό γεῦμα παρεκάθησαν οἱ μαθηταί ὅλων τῶν Ὁμογενειακῶν Σχολείων.

Κατά τήν ἐκδήλωσιν ἐγένοντο ὁμιλίαι ἐκ μέρους τοῦ ἐντιμ. κ. Γεωργίου Παπαλιάρη, Προέδρου τῶν ὡς ἄνω δύο Κοινοτήτων, ἐκπροσώπων αὐτῶν, τῆς ἔλλογ. κ. Βικτωρίας Λαιμοπούλου, Λυκειάρχου τῆς Π. Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, ἐκ μέρους τῶν Λυκειαρχῶν μας, τοῦ Ὑπουργοῦ καί τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Πατριάρχου, εἰπόντος τά ἀκόλουθα:

Ἐξοχώτατε κύριε Ὑπουργέ, Ἱερώτατοι ἄγιοι ἀδελφοί, Ἐντιμότητα κύριε Γεώργιε Παπαλιάρη, Πρόεδρε τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτροπῶν τῶν Κοινοτήτων Σταυροδρομίου καί Μεγάλου Ρεύματος, μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν συνεργατῶν σας κυρίων Ἐπιτρόπων, Προσφιλέστατοι καί ἔλλογιμώτατοι ἐκπαιδευτικοί τῶν ἐνταῦθα ἐκπαιδευτηρίων τοῦ Γένους, ἀγαπητοί ἐκπρόσωποι τοῦ ὁμογενειακοῦ Τύπου, Φίλοι μαθηταί καί μαθήτριαι, Κυρίαί καί Κύριοι,

Ἀπευθύνοντες πρὸς ὅλους ἐσᾶς τοὺς ἀγαπητοὺς συνδαιτυμόνας θερμόν ἐόρ-τιον χαιρετισμόν, στρεφόμεθα ἰδιαιτέρως πρὸς τοὺς πρωταγωνιστάς τῆς σημερινῆς ἐκδηλώσεως, τοὺς μαθητάς μας, μέ τοὺς στίχους τοῦ μεγάλου μας ποιητοῦ Κωστή Παλαμά:

"Δέν ξέρω ἐγὼ κανένα θεό Χρέος,

Ἐνα Θεό ἐγὼ ξέρω, τήν Ἀγάπη.

Ἀγάπη, ἀπό τό χρέος σου εἶμαι ὠραῖος.

....."Ὅ,τι δέν ἀγαποῦμε δέν ὑπάρχει" (Γυμνάσματα 1912, Ἄπαντα, τόμ. Ε', σελ. 260).

Σεῖς πού γνωρίζετε ἐμπειρικά, θά καταλάβετε τήν Ἀγάπη τοῦ Πατέρα, καί τό Χρέος του πρός τά παιδιά του. Εὐχόμεθα πατρικῶς εἰς ὄλους σας καλή καί εὐλογη-μένη χρονιά, γεμάτη ἀπό τά ἀγαθά τοῦ Θεοῦ, καί ἀπό ἀγάπη διά τά γράμματα.

Εἶναι βαθειά ἡ συγκίνησις καί ἡ χαρά τοῦ Πατριάρχου σας διά τήν ἐκδήλωσίν σας αὐτήν, τήν ὁποίαν ἰδιαιτέρως ἐκτιμοῦμε, διότι προέρχεται ἀπό τήν ἰδική σας ἀθάψυχή καί καρδιά. Τήν πανηγυρική μας σύναξι τιμᾶ διά τῆς παρουσίας του ὁ Ἐξοχώτατος Ὑπουργός Παιδείας, Ἐρευνας καί Ἐρησκευμάτων τῆς Ἑλλάδος κύριος Κωνσταντῖνος Γαβρόγλου, γνήσιο τέκνο τῆς Πόλης, μέ εὐήκοον οὐς διά τά αἰτήματά μας γενικῶς, ἀλλά πρωτίστως δι' ὅσα ἀφοροῦν εἰς τήν ἐκπαίδευσιν. Τόν εὐχαρι-στοῦμε διά τήν ἀγάπην του, καί διά τό ἀδιάπτωτον ἐνδιαφέρον του διά τά καθ' ἡμᾶς. Καλῶς ὠρίσατε, κύριε Ὑπουργέ, Ἐσεῖς καί ἡ συνοδεία σας.

Εἶναι γνωστό, ὅτι ἔγιναν πολλές ἐκδηλώσεις διά τήν ἐπέτειόν μας, τῆς συμπληρώσεως 25 ἐτῶν Πατριαρχικῆς διακονίας, ἐκδηλώσεις ἀρχίζοντας ἀπό τήν Ἰμβρο. Ἡ ὠραιότερη ὅμως καί ἡ συγκινητικώτερη, ἡ πιό ἀληθινή, εἶναι ἡ ἰδική σας, ἀγαπητά μας παιδιά. Δι' αὐτό καί σᾶς εὐχαριστοῦμε, καί σᾶς συγχαίρουμε, καί σᾶς εὐλογοῦμεν καί σᾶς εὐχόμεθα καλές σπουδές καί καλή σταδιοδρομία. Ἡ προσευχή τοῦ Πατριάρχου σας εἶναι νά ὑπηρετῆτε πάντοτε τό Ὁραῖο, τό Ὑψηλό, τό Ἀληθινό τῆς Μητέρας μας Ἐκκλησίας, καί τοῦ θεσμοῦ τῆς Ὁμογενείας μας, ἀπό ὅποια θέσι κι' ἄν ἀποφασίσετε νά σταδιοδρομήσετε εἰς τό μέλλον.

Οἱ διδάσκαλοι καί οἱ καθηγηταί σας, σᾶς δίδουν ὅλα τά ἀπαραίτητα ἐφόδια διά τό μέλλον, διά τό εὖ ζῆν, διά νά ἐνθυμηθοῦμε καί τόν Μ. Ἀλέξανδρον. Σᾶς προ-ετοιμάζουν διά νά ἀναλάβετε ἐν καιρῷ εὐθύνας εἰς τήν κοινωνίαν, εἰς τό ἐπάγγελμα, εἰς τήν οἰκονομίαν, εἰς τόν ἀγῶνα διά τήν εἰρήνην, γενικώτερα διά νά διασώζετε τήν παράδοσιν καί τήν πίστιν τῶν Πατέρων μας.

Ἡ εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου δέν εἶναι ἀπλῶς συνάρτησις ἱκανοποιημένων ἀναγκῶν, ἀλλά ἔχει πνευματική καί ἠθική διάστασι, συνδέεται μέ τήν προσφορά καί τήν χαρά τῆς δημιουργίας. Ὁ ἄνθρωπος θέλει νά προσφέρῃ, νά ἀγωνισθῇ διά τήν δικαιοσύνην, νά πραγματώσῃ καί νά διασώσῃ ἀξίας.

Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία συνήλθε τόν περασμένον Ἰούνιον εἰς τήν Ὁρθόδοξο Ἀκαδημία Κρήτης, ἀνεφέρθη μέ ἔμφασιν εἰς τάς ὑψηλάς ὑπαρξιακάς αὐτάς ἀναζητήσεις τῶν νέων: "Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπευθύνεται στούς νέους, οἱ ὅποιοι ἀναζητοῦν

πληρότητα ζωῆς, γεμάτη ἐλευθερία, δικαιοσύνη, δημιουργία ἀλλά καί ἀγάπη. Τούς καλεῖ νά συνδεθοῦν συνειδητά μέ τήν Ἐκκλησία Ἐκείνου πού εἶναι ἡ Ἀλήθεια καί ἡ Ζωή. Νά προσέλθουν προσφέροντας στό ἐκκλησιαστικό σῶμα τή ζωτικότητα, τίς ἀνησυχίες, τούς προβληματισμούς καί τίς προσδοκίες τους" (Μήνυμα, § II).

Πρόκειται ἐδῶ περί ζωτικῶν στοιχείων τῆς παιδείσεως καί τῆς παιδείας, τά ὁποῖα δέν πρέπει νά ἀπουσιάζουν καί ἀπό τό σύγχρονο σχολεῖο, ἀφοῦ ἀποκαλύπτουν εἰς τά παιδιά καί τούς νέους τήν διάστασι τοῦ βάρους, τήν κοινωνική εὐθύνη, τό νόημα τῆς ἐλευθερίας ὡς ἀγάπης, καί ἄλλας ἀνεκτιμῆτους ἀληθείας διά τόν ἄνθρωπο καί τόν κόσμο. Διδάσκοντες, ἐπί τῇ βάσει ὀρθῶν παιδαγωγικῶν καί θεολογικῶν κριτηρίων, τήν ὀρθόδοξο παράδοσι εἰς τό σχολεῖο, προσφέρουμε εἰς τήν νέαν γενεάν ἀξιολογικόν προσανατολισμόν καί στήριξιν διά τήν ἀνάπτυξιν ταυτότητος. Ἡ στα-θερά ταυτότης εἶναι ἀπαραίτητος ὄρος καί διά τήν προσέγγισιν τοῦ διαφορετικοῦ, τοῦ ἄλλου, καί διά τήν καλήν μαρτυρίαν μέσα εἰς τό σύγχρονο πλουραλιστικό περι-βάλλον.

Κατανοεῖτε, ἀγαπητοί μαθηταί καί μαθήτριαι, ὅτι ἡ μόρφωσις δέν εἶναι συσῶρευσις γνώσεων καί πληροφοριῶν. "Πολυμαθίη, νόον οὐ διδάσκει", ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος Ἡράκλειτος. Ἡ γνῶσις δέν εἶναι ἀπλῶς ἓνας μηχανισμός, μία νοητική διαδικασία, ἀλλά, διά νά ριζώσῃ, προϋποθέτει φιλομάθεια, τό μεράκι τῆς σπουδῆς, προσωπική προσπάθεια, μόχθο, μετοχή καί μαθητεία. Διά τόν λόγον αὐτόν, οἱ σημε-ρινοί μαθηταί θά μνημονεύουν ἀργότερα μέ εὐγνωμοσύνη τούς αὐστηρούς καί ἀπαι-τητικούς διδασκάλους των. Ἡ ζωή ἔχει πολλάς ἀπαιτήσεις ἀπό ὅλους μας. Τό νά ἔξα-πολύωμε ἓνα νέον ἄνθρωπον εἰς τήν παλαιίστρα τοῦ βίου, χωρίς νά ἔχη λάβει τήν κατάλληλον παιδείαν, εἶναι σάν νά ἀποστέλλουμε ἓνα ἐξερευνητήν εἰς τόν Βόρειον Πόλον μέ ἐξοπλισμό θερινῶν διακοπῶν.

Τιμῶτατοι ἀδελφοί, Ἐξοχώτατε κ. Ὑπουργέ καί τέκνα ἐν Κυρίῳ πεφιλημένα,

Ἡ νεολαία τῆς Πόλεώς μας καί ἡ προκοπή της, ὅπως διεκηρύξαμε εἰς τόν ἐν-θρονιστήριον λόγον μας, τήν 2αν Νοεμβρίου 1991, ἦταν καί εἶναι πρωταρχικό μέλημά μας. Κατά τά 25 ἔτη Πατριαρχίας, ἀλλά καί προηγουμένως ὡς ἱερεὺς καί ὡς μητροπολίτης, εὐρεθήκαμε εἰς τό πλευρόν των. Ἐμπνεύσαμε τόν Ἐρασιτεχνικό Θεα-ρικό Ὅμιλο τοῦ Φερίκιοῦ, ἐστηρίξαμε καί ἐνισχύσαμε ὅλες τίς πρωτοβουλίες τῆς νεολαίας καί τῶν σχολείων μας, ἀνοίξαμε πρός τούς νέους μας τήν ἀγκαλιά μας, καί σᾶς περιεθάψαμε, ἀγαπητά παιδιά, ὅπως ὁ ἀετός τά ἀετόπουλά του, μέ στηρικτικὰς ἐπισκέψεις καί παρουσίας κατά τίς ἐκδηλώσεις εἰς τήν Πατριαρχικήν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολήν, εἰς τό Ζάππειο, εἰς τό Ζωγράφειο, εἰς τά ὁμογενειακά Δημοτικά μας σχολεῖα. Προσπαθήσαμε νά μὴ ἀπουσιάσουμε ἀπό καμμιὰ

ἐκδήλωσί σας. Δείξαμε ὅλη μας τήν ἀγάπη μέ κάθε τρόπο, πρὸς τοὺς δασκάλους καί πρὸς σᾶς, τοὺς βλαστοὺς τοῦ Γένους μας. Σᾶς δώσαμε τήν καρδιά μας ὡς Χρέος, καί σήμερα ἀπολαμβάνουμε τήν ἰδική σας καρδιά ὡς ἀναγνώρισι, ὡς εὐγνωμοσύνη, ὡς ἀντίδωρο τῆς ἰδικῆς μας πρὸς ἐσᾶς ἀγάπης καί στοργῆς. Ἡ συγκίνησις τῆς ἀτέλειωτης αὐτῆς στιγμῆς ἀντιδόσεως αἰσθημάτων, γεμίζει τήν καρδιά μας μέ χαράν ἀνεκκλάλητον. Ἡ χαρά μας γίνεται ἀκόμη μεγαλύτερη, διότι εὐτυχήσαμε νά δοῦμε νά ξανανοίγουν τά σχολεῖα μας εἰς τήν πολυαγαπημένην Ἰμβρον. Νά ἀνασταίνεται ὁ φοίνικας, νά ξαναχτυπᾷ τό κουδούνι. Πόσον χαιρόμεθα πού τά παιδιά της εἶναι σήμερα μαζί μας, ἀνάμεσά μας! Τώρα ἀπομένει νά περιμένουμε τήν ἐπαναλειτουργία τῆς Θεολογικῆς μας Σχολῆς, ἡ ὁποία ἐπὶ 45 χρόνια ἀργεῖ, σιωπᾷ, ὑπνώττει καί περιμένει τό θαῦμα· τό θαῦμα πού θά εἶναι καί ἀποκατάστασις μιᾶς ἐξώφθαλμης ἀδικίας εἰς βάρος τοῦ Πατριαρχείου μας, τῆς Ὁμογενείας, τῆς Ὁρθοδοξίας ὅλης, τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, τοῦ πολιτισμοῦ. Μέσα εἰς τήν Νέαν Τουρκίαν, εἰς τήν ὁποίαν συχνά ἀναφέρεται ὁ Ἐξοχ. Πρόεδρος μας κ. Erdog̃an, νομίζουμε ὅτι ἔχει θέσιν καί μία Θεολογική Σχολή διὰ τοὺς Χριστιανούς. Ὅχι μία καινούργια ἀλλά αὐτή πού ὑπῆρχε καί ἀδίκως κατηργήθη.

Ἀγαπητοὶ παρόντες,

Πατρικῶς σᾶς εὐχαριστοῦμε καί σᾶς εὐλογοῦμε. Οἱ πολλοὶ λόγοι εἶναι περιττοί, ὅταν ὁμιλοῦν οἱ ψυχές καί τά πνεύματα. Ἄς κλείσουμε, λοιπόν, τόν λόγο αὐτῆ τήν στιγμή τῆς χαρᾶς, τῆς τιμῆς καί τῆς εὐχαριστίας. Καί ἄς μιλήσουμε μέ κλειστά μάτια καί μέ ἀνοικτὴ καρδιά, μαζί μέ τόν ἀλληγορικῶς ὁμιλοῦντα σύγχρονο ποιητῆ, διὰ τήν προσφορά τοῦ πνευματικοῦ Πατέρα πρὸς τά παιδιά του, ἐσᾶς, ἀγαπητοὶ μας μαθηταί, πού εἴσθε μουσικῆς, πού εἴσθε ζωγραφιῆς, πού εἴσθε λέξεις, πού εἴσθε σιωπῆς, πού εἴσθε ὁμορφιῆς, πού εἴσθε καί εὐχόμεθα νά γίνεσθε συνεχῶς "πολλῶ κάρρονες" ἡμῶν τῶν παλαιοτέρων. Λοιπόν:

Ἄν, παιδί μου, ἀφουγκραστεῖς,

κάτι θά ἀκούσεις

κάτι θά δεῖς

κάτι θά διαβάσεις

κάτι, ἔστω, θά ὑποπτευθεῖς.

Εἶναι ὑπόθεσι τοῦ νοῦ καί τῆς ἀγαπώσης καί καιομένης καρδιᾶς, τῆς ἰδικῆς σας, καί τοῦ Πατριάρχου σας.

Εὐχόμενοι εἰς ὅλους σας καλὴ χρονιά, θερμῶς συγχαίρομεν τὰς Ἐφορο-επιτροπὰς τῆς μεγαλωνύμου Κοινότητος Σταυροδρομίου καί τοῦ Μεγάλου

Ρεύματος, διά τήν διοργάνωσιν τῆς συναντήσεώς μας αὐτῆς, καί ἰδιαιτέρως τόν φιλογενῆ καί δραστήριο πρόεδρό τους Ἐντιμότατο κύριο Γεώργιο Παπαλιάρη, ὁ ὁποῖος εἰργάσθη πολύ διά τήν πραγματοποίησίν της. Εὐχόμεθα ὁ Ἅγιος Θεός νά τόν ἐνδυναμώη εἰς τό φιλογενές ἔργον του, καί ἰδιαιτέρως εἰς τό συνεχές ἐνδιαφέρον του διά τούς νέους καί τήν ἐκπαιδευσί τους, διά τό μέλλον, τούς σχεδιασμούς καί τούς ὀραματισμούς των.

Χρόνια σας πολλά! Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ γιά τήν χαρά καί τήν συγκίνησι αὐτῆς τῆς μοναδικῆς ἡμέρας.

• Ἑόρτιος ἐπίσκεψις τοῦ Πατριάρχου εἰς τήν Ἴμβρον

Μεταξύ 16-20 Ἰανουαρίου ἀρξαμένου ἔτους 2017 ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος ἐπεσκέφθη τήν γενέτειραν Αὐτοῦ Ἴμβρον διά νά συνεορτάσῃ μετά τοῦ οἰκείου Ποιμενάρχου Σεβ. Μητροπολίτου Ἴμβρου καί Τενέδου κ. Κυρίλλου τά ὀνομαστήριά του (18 ἰδίου) καί διά νά εὐχηθῆ καί εὐλογήσῃ τούς συμπατριώτας Του ἐπί τῷ νέῳ ἔτει ἐνισχύων αὐτούς εἰς τόν ἀκριτικόν τόπον τῆς διαβιώσεώς των.

Τό ἑσπέρας τῆς 16^{ης} τ. μ. ἔφθασεν εἰς τήν Ἴμβρον καί ὁ ἔξοχ. κ. Τέρενς Κουϊκ, Ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος ἐπεκοινώνησε πρὸς τούς Ἴμβριους καί παρέστη συμπροσευχόμενος εἰς τήν Θεῖαν Λειτουργίαν τῶν ὀνομαστηρίων τῆς Α. Σεβασμιότητος, ἀναχωρήσας ἐκ τῆς Νήσου τήν μεσημβρίαν τῆς 18^{ης} ἰδίου.

Ὁ Πατριάρχης κατά τήν διαμονήν Του ἐπεσκέφθη διάφορα χωρία καί συμπροσηυχήθη μετά τῶν συγκεντρωθέντων πρὸς ὑποδοχήν Αὐτοῦ ὁμοπατριῶν Του εἰς τούς Ἱ. Ναούς αὐτῶν· ἐπραγματοποίησεν ἐθιμοτυπικήν ἐπίσκεψιν εἰς τόν Ἐπαρχον ἐντιμ. κ. Muhittin Gürel· παρέστη καί ὠμίλησεν εἰς τήν κοπήν τῆς πίττας εἰς τόν Σύνδεσμον τοῦ Σχοινοῦδιου, εἰς τήν τελετὴν τῆς ὁποίας ὠμίλησε καί ὁ ἔξοχ. κ. Ὑφυπουργός (17 Ἰανουαρίου)· ἐκκλησιάσθη κατά τήν Θεῖαν Λειτουργίαν τῆς ἑορτῆς τῶν Ἁγίων Ἀθανασίου καί Κυρίλλου Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῷ τῆς Παναγίας προεξάρχοντος τοῦ ἐορτάζοντος Ποιμενάρχου, τόν ὁποῖον καί προσεφώνησε διά θερμῶν ἀδελφικῶν λόγων καί προσέφερεν αὐτῷ ἀρχιερατικὴν στολήν· ἐπεσκέφθη τό Δημοτικόν Σχολεῖον τοῦ γενεθλίου χωρίου Αὐτοῦ καί διένειμεν ἀναμνηστικά εἰς τούς Ἐκπαιδευτικούς καί τούς μαθητάς αὐτοῦ καί, τέλος, ἐπεσκέφθη κατ' οἶκον παλαιούς συμμαθητάς καί γνωρίμους Αὐτοῦ καί ηὐλόγησε τὰς εὐσεβεῖς οἰκογενεῖας των.

Παρά τήν κακοκαιρίαν τῶν ἡμερῶν, ἡ Α.Θ. Παναγιότης ηὐχαριστήθη τά μάλα ἐκ τῆς νέας ταύτης προσκυνηματικῆς ἐπισκέψεώς Του εἰς τήν γενέτειράν Του καί τῆς ἐορτίου ἐπικοινωνίας Αὐτοῦ μετά τῶν κατοίκων αὐτῆς.

Τόν συνώδευον κατ' αὐτήν ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ἀβύδου κ. Κύριλλος, Καθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὁ Ἱερολ. Διάκονος τῆς Σειρᾶς κ. Γρηγόριος, ὁ ἐκ τῶν Ἐφημερίων τῆς Κοινότητος Σταυροδρομίου Αἰδεσμι. π. Δημήτριος Μαγιόγλου καί ὁ ἐντιμ. κ. Νικόλαος Μαγγίνας. Ἐπίσης, κατά τό διήμερον 16-18 Ἰανουαρίου ἐπεσκέφθη τήν Ἰμβρον καί ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Προύσης κ. Ἐλπιδοφόρος.

Κατά τάς ἡμέρας τῆς ἐπισκέψεώς Του εἰς τήν Νῆσον ὁ Πατριάρχης διέμεινεν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει, φιλοξενούμενος τοῦ Σεβ. ἁγίου Ἰμβρου καί Τενέδου.

• Ἡ ἐορτή τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις

Τῇ συμμετοχῇ τῶν ἐλλογίμων ἐκπροσώπων τοῦ Ὁμογενοῦς ἐκπαιδευτικοῦ κόσμου καί τῶν μαθητῶν, ἐωρτάσθη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἡ ἐορτή τῶν Γραμμάτων καί τῆς Παιδείας τοῦ Γένους, ἐπί τῇ ἰ. μνήμῃ τῶν ἐν ἁγίοις Πατέρων ἡμῶν Μεγάλων Ἱεραρχῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καί Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Πατριάρχης, ἐκκλησιάσθη κατά τόν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ τελεσθέντα Ἐσπερινόν τῆς Ἐορτῆς, τήν Κυριακὴν, 29^{ην} Ἰανουαρίου, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὁρους καί Ἀρδαμερίου κ. Θεοκλήτου, καί ἐχοροστάτησε κατά τήν Θεϊαν Λειτουργίαν, τήν Δευτέραν, 30^{ην} ἰδίου, ἐν συγχοροστασίᾳ μετά τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Γέροντος Νικαίας κ. Κωνσταντίνου, Γέροντος Χαλκηδόνος κ. Ἀθανασίου, Πριγκηποννήσων κ. Ἰακώβου, Φιλαδελφείας κ. Μελίτωνος, Σεβαστείας κ. Δημητρίου, Μυριοφύτου καί Περιστάσεως κ. Εἰρηναίου, Μύρων κ. Χρυσοστόμου, Ἰκονίου κ. Θεολήπτου, Καλλιουπόλεως καί Μαδύτου κ. Στεφάνου, Προύσης κ. Ἐλπιδοφόρου, Κυδωνιῶν κ. Ἀθηναγόρου, Σηλυβρίας κ. Μαξίμου καί Σμύρνης κ. Βαρθολομαίου.

Τόν πανηγυρικόν λόγον τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὁρους καί Ἀρδαμερίου κ. Θεόκλητος, ἀναφερθεὶς εἰς τήν σχέσιν Χριστιανισμοῦ καί Ἑλληνικῆς Παιδείας.

Ἐκκλησιάσθησαν ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ἀλικαρνασσοῦ κ. Ἀδριανός, Ἄρχοντες Ὀφφικιάλιοι τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας, ὁ ἐξοχ. Πρέσβυς

κ. Εὐάγγελος Σέκερης, Γεν. Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει, ἡ Ἐφορεία μετὰ τῆς Λυκειάρχου, Καθηγητῶν καὶ μαθητῶν τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, καθηγηταὶ καὶ μαθηταὶ τῶν Ὁμογενειακῶν Σχολείων, ὡς καὶ πιστοὶ ἐκ τῆς Πόλεως.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ Πατριάρχης ἐτέλεσε τὸ καθιερωμένον Τρισάγιον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν μακαρίων καὶ ἀειμνήστων Ἰδρυτῶν, Εὐεργετῶν, Ἐφόρων, Σχολαρχῶν, Καθηγητῶν, Διδασκάλων, Ἐπιμελητῶν καὶ μαθητῶν τῆς Πατριαρχικῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, καὶ ἠύλογησε τὰ ὑπὸ μαθητῶν αὐτῆς προσαχθέντα κόλλυβα.

Κατὰ τὴν ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Θρόνου ἐπακολουθήσασαν δεξίωσιν ὠμίλησαν ὁ ἐντιμολ. κ. Ἀθανάσιος Ἀγγελίδης, Ἄρχων Πριμηκήριος καὶ Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας τῆς Πατριαρχικῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, καὶ ἐπικαίρως ὁ Παναγιώτατος.

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

• Ὁμιλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἱερισσοῦ, Ἀγ. Ὅρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Θεοκλήτου κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν τῆς ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ (30 Ἰανουαρίου 2017)

«Τὰς μυστικὰς σήμερον τοῦ Πνεύματος σάλπιγγας, τοὺς Θεοφόρους Πατέρας ἀνευφημήσωμεν· τοὺς μελωδήσαντας ἐν μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας, μέλος ἐναρμόνιον θεολογίας...» (Δοξαστικόν Κεκραγαρίων Μ. Ἐσπερινοῦ Τριῶν Ἱεραρχῶν)

Παναγιώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα, Σεπτῆ τῶν Ἱεραρχῶν χορεία, Ἅγιοι Πατέρες καὶ Ἀδελφοί, Φέρελπις καὶ πολλὰ ὑποσχομένη εἰς τὸ Γένος μαθητιῶσα Νεολαία, μετὰ τῶν ἐλλογιμωτάτων Διδασκάλων ὑμῶν, Εὐλογημένε Λαέ τοῦ Θεοῦ,

Ἐορτάζει καί πανηγυρίζει σήμερον ἡ Ἐκκλησία τήν μνήμην τῶν τριῶν ἀγίων Πατέρων ἡμῶν, Μεγάλων Ἱεραρχῶν καί Οἰκουμενικῶν Διδασκάλων Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καί Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, προστατῶν τῆς Παιδείας τοῦ Γένους ἡμῶν καί παμφαῶν φωστήρων τῆς Οἰκουμένης. Καί ἡμεῖς ἔχομεν τήν ὑψίστην εὐλογίαν, ταύτην τήν πανήγυριν νά ἀπολαμβάνωμεν ἐν ταῖς πατρικαῖς ἀγκάλαις τοῦ σεμνομεγαλοπρεποῦς καί ἀειφεγγοῦς Φαναρίου, τοῦ σεπτοῦ κέντρου τῆς ἀπανταχοῦ Ὁρθοδοξίας, κατενώπιον τιμίων Ἱερῶν Λειψάνων ἀγίων τῆς Ἐκκλησίας μας Μαρτύρων, Διδασκάλων καί Ὁμολογητῶν τεθησαυρισμένων ἐν τῷ ἱστορικῷ τούτῳ παλλαδίῳ τῆς Ρωμηοσύνης καί δὴ ἔμπροσθεν τοῦ ἱλαροῦ προσώπου τῆς Σεπτῆς Κορυφῆς τῆς ἀνά τήν Ὑφήλιον Ὁρθοδοξίας, τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριάρχου καί Δεσπότη κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, πλαισιουμένου ὑπό Συνοδικῶν ἀγίων Ἀρχιερέων τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀγίων Κληρικῶν, τῶν τά πρῶτα φερόντων, μαθητιώσης Νεολαίας μετὰ τῶν Διδασκάλων αὐτῆς καί Λαοῦ τῆς Βασιλίδος τῶν Πόλεων. Ἦλθομεν ἐδῶ, Παναγιώτατε, τῇ Ὑμετέρα πατρικῇ παροτρύνσει διὰ νά ἀπευθύνωμεν λόγον ἀγαθόν ἐπὶ τῇ σημερινῇ ὑψηλῇ ἑορτῇ. Εὐλογημένον Δέσποτα! Μεγάλη ἡ τιμὴ καί ἡ εὐθύνη, τό δέ εὐχαριστῶ ἀνεξίτηλον διὰ βίου. Ἀλλ' ὁ νοῦς μου περὶ τά Εὐαγγελικά Κείμενα πλανώμενος, ἴσταται πρό τῶν λόγων τοῦ Προφήτου Προδρόμου καί Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ὅτε ὁ Κύριος ἐζήτηε “ὑπ’ αὐτοῦ βαπτισθῆναι”, κατὰ τὰς Γραφάς: «Ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι καί Σύ ἔρχη πρός με;» (Ματθ. δ' 14), εἶπεν ὁ Ἰωάννης. Προσαρμόζομεν ἐπ' ὀλίγον τό νόημα τοῦ ἱεροῦ κειμένου εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς σήμερον, λέγοντες πρός Ὑμᾶς: «Ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑφ' Ὑμῶν διδαχθῆναι καί φωτισθῆναι καί Ὑμεῖς ἔρχεσθε πρός με, Δέσποτα;». Ὑπακούω ὁμῶς εἰς τήν σεπτὴν ἐντολήν καί διὰ τούς Ἁγίους Τρεῖς Ἱεράρχας τολμῶ ὁ μικρός ἐγὼ τόν λόγον νά πλέξω, πάλιν καί πολλάκις εὐχαριστῶν διὰ τήν ἀπροσμέτρητον καί ἀπρόσμενον τιμήν.

Παναγιώτατε, οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες, κατὰ τό μᾶλλον ἢ ἥττον δέν ἔχομεν συνειδητοποιήσει τήν προσφορὰν εἰς τόν Ἑλληνισμόν καί εἰς τήν Ὁρθοδοξίαν τῶν Τριῶν Μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τήν Ἱεράν Σύναξιν τῶν ὁποίων ἐορτάζομεν. Δέν ἔχομεν ἀντιληφθῆ τήν διαχρονικὴν ἐπιρροήν πού ἤσκησαν τό ἔργον, ἡ ἀγιοζωὴ καί ἡ διδασκαλία τοῦ Μ. Βασιλείου (330-379), τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου (328-390) καί τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (344/54-407) εἰς τόν Ἕλληνα Ὁρθόδοξον, εἰς τόν Εὐρωπαϊόν Χριστιανόν καί ἰδίως εἰς τόν λεγόμενον Δυτικόν Κόσμον καί Πολιτισμόν.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι ὑπῆρξαν τά σκεύη ἐκεῖνα τῆς ἀγιοπνευματικῆς ἐκλογῆς, οἱ “ἐγκύμονες Πνεύματος Ἁγίου” κατὰ τόν ὅσιον Νικήταν Στηθάτον, τά μυρίπνοα ἄνθη τῆς Ἐκκλησίας, τά ὁποῖα συνέβαλον μοναδικῶς καί καιρῶς, πρῶτον εἰς τήν σύνθεσιν καί σύζευξιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καί τοῦ Χριστιανισμοῦ, τῆς Ὁρθοδοξίας δηλονότι καί τοῦ Ἑλλήνος λόγου καί δευτέρον εἰς

τὴν δημιουργίαν καὶ διαφύλαξιν Παιδείας καὶ Πολιτισμοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ, φέροντος ἐγγενῶς οἰκουμενικὰς διαστάσεις καὶ προοπτικὴν.

Ἡ ἐορτὴ τῶν ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν ἔχει διττὴν σημασίαν. Οὗτοι ὑπῆρξαν ἐφ' ἑνὸς μὲν οἱ πρωτοπόροι θεμελιωταὶ τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς πίστεως καὶ θεολογίας μέ μιαν οἰκουμενικὴν προοπτικὴν ὡς πρὸς τὴν ἱστορικὴν παρουσίαν της, συνδέσαντες τὴν πίστιν καὶ τὴν θεολογίαν μέ τὸν πολιτισμόν, τὴν παιδείαν καὶ τὸ καθημερινόν πνευματικόν βίωμα τῶν πιστῶν, ἀφ' ἑτέρου δέ οἱ συνδέσαντες τὸ ὄνομά των μέ τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν, τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς γνώσεως, ὄχι ἀσφαλῶς ὑπὸ κοσμικὴν ἔννοιαν, ἀλλὰ ὑπὸ μιαν προοπτικὴν ἀναζητήσεως τῆς ἀληθείας καὶ διὰ μέσου τῶν δυνατοτήτων τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ νοός του, τῶν αἰσθήσεών του καὶ τῶν ἐμπειριῶν του ἐντὸς τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ τρεῖς γιγάντιοι αὐταὶ προσωπικότητες ὑπῆρξαν ἐκεῖνοι, αἱ ὁποῖαι μετὰ σοφίας, συνέσεως καὶ παρρησίας ὄρθωσαν ἑλληνοχριστιανικόν πολιτισμόν, νεώτερον Παρθενῶνα, αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ὠκοδόμησαν τὸ δίπολον Ἑλληνισμοῦ καὶ Ὁρθοδοξίας, ὡς τοῦτο ἐβιώθη εἰς τὸ γεγαρόν Βυζάντιον καὶ ἀνεβιώθη εἰς τὸν Νέον Ἑλληνισμόν. Οὕτω κατωρθώθη ὥστε Ἑλληνισμός καὶ Ὁρθοδοξία, κατὰ τὸ γνήσιον περιεχόμενόν των, νὰ ἀποτελοῦν τοὺς δύο πόλους πέριξ τῶν ὁποίων ἐστρέφοντο καὶ στρέφονται ἡ Ἑλληνικὴ Παιδεία, οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ ἀνά τὴν ὑφήλιον Ἑλληνισμός. Νομίζομεν ταπεινῶς ὅτι δυνάμεθα νὰ ὁμιλῶμεν δι' ἕναν μυστικόν γάμον μεταξύ τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, δι' ἕναν μυστικόν ἀρραβῶνα τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ τῆς θείας ἀποκαλύψεως, τῶν δοκούντων στύλων εἶναι τῆς οἰκουμενικῆς διαχρονικῆς Ἑλληνορθοδόξου Παιδείας μας, ἡ ὁποία ζῆ καὶ ἀνθοφορεῖ καὶ καρποφορεῖ ἐπὶ δύο χιλιάδας ἔτη καὶ τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν νὰ διαφυλάξωμεν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ καὶ ὡς ἱεράν παρακαταθήκην, μεταλαμπαδεύοντες αὐτὴν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς.

Ἄλλ' ἄς ἐπιχειρήσωμεν νὰ χωρήσωμεν εἰς σύντομον ἀναφοράν, τόσον ἐπὶ τοῦ μεγάλου θέματος τῆς συνταντήσεως, συνθέσεως καὶ συζεύξεως Ἑλληνισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ, ὅσον καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπίσης μεγάλου κεφαλαίου τῆς θέσεως καὶ συνεισφορᾶς τῶν ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν εἰς τὴν παγκόσμιον Παιδείαν.

Καὶ πρῶτον ἡ συνάντησις Ἑλληνισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ.

Ὀφείλομεν ἀρχικῶς νὰ εἴπωμεν, ὡς ὁ Krumbacher μᾶς διαβεβαιοῖ, ὅτι κατὰ τὸν 11^{ον} αἰῶνα ὁ Ἐπίσκοπος Εὐχαΐτων Ἰωάννης ὁ Μαυρόπους προέτεινε καὶ καθιερώθη ἔκτοτε ὁ κοινός ἐορτασμός τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, διὰ νὰ λήξουν πλέον αἱ ἀναφύσεις εἰς τὸ Βυζάντιον φιλολογικοθεολογικαὶ ἔριδες, διὰ τὸ τίς ἐκ τῶν Τριῶν Πατέρων ὑπερεῖχεν τῶν ἑτέρων καὶ νὰ ἀποδοθῆ καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ἀπὸ κοινοῦ ἡ δικαία ἀναγνώρισις καὶ τιμὴ ὡς προστατῶν τῶν

γραμμάτων καί τῆς ἑλληνικῆς παιδείας. Ἐν ἔτει 1842 γνωρίζομεν ἐπίσης ὅτι ἡ Σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, προσεγγίζουσα καί τιμῶσα τό πολύπλευρον ἔργον τῶν μεγάλων τούτων Ἱεραρχῶν καί τήν διά τῶν ἀκαμάτων κόπων τῶν ἐπιτευχθεῖσαν σύνθεσιν τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος μετά τῆς χριστιανικῆς ἀποκαλύψεως καί ἐπιθυμοῦσα διακαῶς τήν προβολήν ταύτης τῆς συνθέσεως εἰς τήν ἱστορίαν τοῦ Νεοελληνικοῦ Ἔθνους, καθιέρωσεν τόν συνεορτασμόν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν μέ τήν ἑορτήν τῶν Γραμμάτων καί τῆς Παιδείας, διακηρύσσουσα οὕτω τόν ἄρρηκτον δεσμόν Ἑλληνικοῦ Πνεύματος καί Χριστιανικῆς πίστεως καί ἐμπειρίας.

Ἄλλ' ὅμως διά νά φθάσωμεν εἰς τό σημεῖον τοῦτο ἀπητήθη κόπος πολὺς. Ἔως καί τόν 3^{ον} μ.Χ. αἰῶνα Χριστιανισμός καί Ἑλληνισμός ἦσαν ἔννοια ἀντιφατικά καί ἀσυμβίβαστοι. Κατ' ἐκείνην τήν ἐποχήν, “Ἕλλην” διά τούς Χριστιανούς ἐσήμαινεν “εἰδωλολάτρης” καί “ἔθνικός”. Κατ' ἀναλογίαν οἱ ἔθνικοὶ εἰδωλολάτραι Ἕλληνες, ὑπερήφανοι διά τόν πολιτισμόν καί τὰς γνώσεις τῶν, ἐθεώρουν περιφρονητικῶς τούς πρωτοεμφανιζομένους τότε Χριστιανούς, ἀφοσιωμένους εἰς ἕνα ἄγνωστον εἰς αὐτούς Θεόν καί εἰς τὰ διδάγματα μιᾶς ἀγνώστου διδασκαλίας, τήν ὁποίαν ἐχαρακτήριζον ὡς Εὐαγγέλιον Χριστοῦ. Οὕτως οἱ Ἕλληνες ἐχαρακτήριζον αὐτούς συλλήβδην βάρβαρους (ὡς μή μετέχοντας τῆς ἑλληνικῆς παιδείας) καί ἀνοήτους (μωρούς). Τοῦτο μαρτυρεῖται εἰς τὰ ἱερά κείμενα τοῦ οὐρανοβάμονος Παύλου καί ἰδίως εἰς τήν Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολήν του. “Ὅ,τι θεωρεῖται σοφία διά τόν Ἕλληνα, θεωρεῖται μωρία διά τούς Χριστιανούς· Ἡ γάρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρά τῷ Θεῷ ἐστίν” (Κορ. Α' γ' 19), θά κηρύξη ὁ Παῦλος.

Ὁ ὀρθὸς λόγος, κατάκτησις τοῦ Ἕλληνος, κατόπιν ἐντρυφήσεώς του εἰς τήν ἐπιστήμην καί τόν φιλοσοφικόν στοχασμόν, δέν συνεβιβάζετο πρὸς τόν θεῖον λόγον καί τήν “χάριτι Θεοῦ” ἀποκάλυψιν τῆς μόνης γνώσεως καί ἀληθείας διά τόν Χριστιανόν, τῆς κατὰ Θεόν γνώσεως. Τό ὑψιστον ἐφετόν τοῦ Ἕλληνος, “τό κατὰ κόσμον ζῆν” συνεκρούετο ὀλοσχερῶς μετά τοῦ “κατὰ Θεόν ζῆν” τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τό κάλλος τῆς φύσεως, ἡ ὠραιότης τοῦ σώματος, ἡ ἀνδρεία, ἡ ἐλευθερία, αἱ ἀξίαι τῆς ζωῆς καί τῆς ἱστορίας, ἡ γνῶσις καί ἡ σοφία τοῦ ἀνθρώπου, ἡ καλλιέργεια τῶν τεχνῶν, ἡ ἐνεργὸς ἐνασχόλησις μέ τὰ κοινά, λαμπρά γνωρίσματα τοῦ Ἕλληνος, δέν εἶχον ἄμεσον σχέσιν πρὸς τήν ἀγωνίαν τοῦ Χριστιανοῦ νά καταντήσῃ εἰς τήν θέωσιν διά τῆς μιμήσεως τοῦ Χριστοῦ καί τῆς μετοχῆς εἰς τήν ἀγιοτριαδικήν ζωήν καί τελειότητα διά τῆς ἀσκήσεως τῶν ἀρετῶν καί τῆς ὑπακοῆς εἰς τήν “Δικαιοσύνην” τοῦ Θεοῦ. Δύο διάφοροι κόσμοι ὀρθοῦντο καί συνεκρούοντο, ὥστε τό χάσμα μεταξύ τῶν ἐδείκνυτο ἀγεφύρωτον.

Κατά τήν κρίσιμον ταύτην ὥραν ἔλαβεν χώραν ἡ εὐεργετική παρέμβασις τῶν ἀγίων Μεγάλων Ἱεραρχῶν. Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ ὅτι οἱ λαμπροί οὗτοι σκαπανεῖς τοῦ πνεύματος ἐπέλεξαν καί διηκόνησαν τήν ὁδόν τῆς συναντήσεως καί συνθέσεως Ἑλληνισμοῦ καί Χριστιανισμοῦ, ἀκολουθήσαντες μετὰ συνεπείας τὰς ἐπιλογάς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου - ἐμφανισθεῖσας ἔστω καί εἰς ἀρχικόν στάδιον – τῶν πρώτων Ἀπολογητῶν τῆς πίστεώς μας, ἐν οἷς σπουδαιότερος Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος καί μάρτυς, τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων μέ πρωτοκορουφαίους τόν Κλήμεντα Ρώμης καί τόν Ἰγνάτιον Ἀντιοχείας καί τοῦ μεγάλου πατρός τῆς Ἐκκλησίας μας τοῦ Β΄ αἰῶνος Εἰρηναίου, ἐπισκόπου Λουγδούνων τῆς Γαλατίας, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Μητροπολίτης Γέρων Περγάμου Ἰωάννης. Τό «οὐκ ἔνι Ἕλλην καί Ἰουδαῖος», τό ὁποῖον διεκήρυξεν ὁ Παῦλος, μᾶς λέγει ὁ ἅγιος Περγάμου, δέν ἦτο εὐκόλον νά γίνῃ ἱστορική πραγματικότης. Ἐσήμαινεν μίαν βαθυτάτην ἀλλαγὴν εἰς τήν ἱστορίαν, τῆς ὁποίας δημιουργοί ἦσαν οἱ Ἕλληνες Πατέρες. Ἡ δημιουργική συνάντησις Ἑλληνισμοῦ καί Χριστιανισμοῦ εἰς τὰ πρόσωπα τῶν πρώτων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἔκρινεν οὕτω ὀριστικῶς καί εὐεργετικῶς τήν πορείαν ὄχι μόνον τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλά καί τῆς παγκοσμίου Ἱστορίας.

Πῶς ὅμως οἱ τρεῖς Μεγάλοι Πατέρες ὠκοδόμησαν καί συνέβαλον ὀριστικῶς εἰς ταύτην τήν σύνθεσιν;

Καί οἱ Τρεῖς Οἰκουμενικοὶ Διδάσκαλοι ἦσαν κάτοχοι ὄχι μόνον τῆς σωζούσης ἀληθείας καί θεολογίας, ἀλλά καί βαθύτατοι γνῶσται τῆς ἑλληνικῆς παιδείας. Ὁ Μ. Βασίλειος υἱὸς διδασκάλου τῶν Ἑλληνικῶν, σπουδάζει παρά τούς πόδας τοῦ μεγάλου Ἕλληνοῦς Ῥήτορος Λιβανίου (314-392), ὅπως καί ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Ἐπὶ τέσσαρα ἔτη μαθητεύει εἰς τήν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν καί διδάσκεται ρητορικὴν, φιλοσοφίαν, γραμματικὴν, διαλεκτικὴν, ἀστρονομίαν, γεωμετρίαν καί ἰατρικὴν. Συμφοιτητὴς του εἰς τήν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν καί ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, μετὰ τοῦ ὁποίου συνδέεται μέ στενοτάτην φιλίαν. Διδάσκαλοί των ὁ Ἰμέριος καί ὁ Προαιρέσιος. Ἡ πρόδός των ἦτο τόσον ἀλματώδης ὥστε γίνονται δέκται προτάσεως νά παραμείνουν καί νά διδάξουν εἰς Ἀθήνας. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος μαθητεύει πλησίον τοῦ φιλοσόφου Ἀνδραγαθίου καί κυρίως διδάσκαλόν του ἔχει τόν φημισμένον ῥήτορα Λιβάνιον, ὡς καί ὁ Μ. Βασίλειος. Ὁ ἱερός Πατὴρ φοιτεῖ εἰς τήν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς γενετείας του Ἀντιοχείας, πλησίον τῶν Καρτερίου καί Διοδώρου. Μέτοχοι τοιοῦτου κάλλους καί ὕψους σοφίας καί ρητορικῆς δεινότητος, τολμοῦν συντόμως νά χωρήσουν εἰς τήν ἀσκητικὴν ζωὴν καί νά ἀφιερῶνται ὀλοκληρωτικῶς εἰς τόν Λόγον τοῦ Θεοῦ καί τήν Ὁρθόδοξον πίστιν καί διδασκαλίαν.

Δέν ἀπορρίπτουν τόν “ἑλληνα λόγον”, τὰς ἑλληνικάς των σπουδὰς, ἀλλά ἀγωνίζονται καί ἐπιτυγχάνουν νά συμβιβάσουν αὐτάς μέ τήν πίστιν τοῦ

Χριστοῦ, δίδοντες τόν καλόν ἀγῶνα τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας καί τῆς κατά Χριστόν ζωῆς. Ἀξιοποιοῦν τόν ὀρθόν λόγον, ὑποτάσσοντες τοῦτον εἰς τάς ἐπιταγάς τοῦ θείου λόγου, ἀντιλαμβανόμενοι ὅτι ἡ ἑλληνική παιδεία καλλιεργεῖ τό πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, ἐφοδιάζουσα τοῦτο μέ πολυτίμους γνώσεις καί ἀναδεικνύουσα τόν πιστόν εἰς τελειότερον πιστόν ἀκόλουθον τοῦ Θείου Ἀρνίου. Ταῦτα πάντα ὑπό μίαν προϋπόθεσιν: ὅτι τά πάντα ὑποτάσσονται καί ὑπηρετοῦν τήν ἀλήθειαν τοῦ Χριστοῦ καί διακονοῦν τό Εὐαγγέλιόν Του. Αὕτη ἡ χριστοκεντρική θεώρησις τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὡς μᾶς λέγει ὁ καθηγητής Γεώργιος Μπαμπινιώτης, ἐξαγνίζει εἰς τήν συνείδησιν τῶν ἀγίων Πατέρων τήν ἑλληνικήν Παιδείαν καί τήν μεταβάλλει ἀπό μάθησιν πρὸς ἀποφυγήν, εἰς θερααινίδα τῆς κατά Χριστόν μορφώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος γράφει: «Τήν μάθησιν τῶν παρ’ Ἑλλησι λόγων ὑπηρετεῖσθαι τόσον, ὡς ἐστι πρέπον τῇ τῶν ἀληθινῶν δογμάτων παρρησίᾳ τῇ πανσφόφω τε τῶν Γραφῶν θεωρίᾳ». Ὁ Μ. Βασίλειος εἰς τήν ὁμιλίαν του “πρὸς τοὺς Νέους, ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων”, πατρικῶς προτρέπει: «Καί ποιηταῖς καί λογοποιοῖς καί ῥήτορσι καί πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμιλητέον, ὅθεν ἂν μέλλη πρὸς τήν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν ὠφέλειά τις ἔσεσθαι». Ὁ Χρυσόστομος, γνήσιος Ἀττικιστής, δικαίως δύναται νά συγκριθῇ ὡς πρὸς τό ὕψος μέ τόν χαλκέντερον Δημοσθένην, χαρακτηριζόμενος δικαίως ὡς κληρονόμος τοῦ σωκρατικοῦ πνεύματος καί ἄριστος μέτοχος τῆς ἀττικῆς ψυχῆς καί γλώσσης. Εἶναι γνωστόν ὅτι ὁ διδάσκαλός του Λιβάνιος ἐρωτηθεὶς ποῖον θά ἐπεθύμει νά χρίσῃ διάδοχόν του ἀπήντησεν: «Ἰωάννην, εἰ μὴ τοῦτον Χριστιανοὶ ἐσύλλησαν»!

Τυχάνει προφανές, λοιπόν, ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τῶν Οἰκουμενικῶν Διδασκάλων καί Ἱεραρχῶν ἐπετεύχθη ὁ συνδυασμός τοῦ ὀρθοῦ λόγου καί τῆς ὀρθῆς πίστεως. Ἐχομεν ψηλαφητὴν καί ζῶσαν πλέον τήν σύνθεσιν τῶν μεγάλων πνευμάτων τῆς ἀρχαιοελληνικῆς σοφίας μέ τόν ἀποκαλυπτικόν χριστιανικόν λόγον τῶν ἱερῶν κειμένων τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τῆς πατερικῆς παραδόσεως. Ἐχομεν ὡς ἡμέτερον κτῆμα τήν σύνθεσιν βασικῶν στοιχείων διαμορφούντων καί ἀπαρτιζόντων τόν σημερινόν δυτικόν τρόπον ἀντιλήψεως τῆς ζωῆς, μετὰ τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν τῆς ἀνατολικῆς ἀσκητικῆς παιδαγωγίας, ὁδηγούντων ἀσφαλῶς εἰς τήν κάθαρσιν καί τόν φωτισμόν τοῦ νοός καί εἰς τόν ἀγιασμόν – θέωσιν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως. Ἀμφότερα ταῦτα ἀποτελοῦν ἀσφαλῶς τά γνωρίσματα καί τῆς Ὁρθοδόξου κατά Χριστόν Παιδείας. Ἡ Ἀνατολή καί ἡ Δύσις συναντῶνται εἰς τήν ζωήν καί τό ἔργον τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, οἱ ὅποιοι ἐθήτευσαν καί ἐμεγαλουργήσαν εἰς αὐτόν τόν ἑλληνοχριστιανικόν διπολισμόν καί προέβαλον εἰς τήν ἱστορίαν τήν ἑλληνορθόδοξον παιδείαν, ὡς ἑλληνορθοδοξίαν, ὁμοῦ δέ καί ὡς ἑλληνορθοπραξίαν, ὡς παρατηρεῖ ὁ ἡμέτερος καθηγητής Γεώργιος Πατρῶνος. Ἐδῶ ἔχομεν ὁρατὴν πλέον μίαν ἐνσυνείδητον κατάφασιν πρὸς τόν “ἑλληνα λόγον” καί ἀποδοχήν τῆς

ἀναγκαιότητός του διά τήν δόμησιν μιᾶς ἑλληνοκεντρικῆς παιδείας καί συγχρόνως ἑνός Χριστιανισμοῦ μέ σαφές ἑλληνικόν ὑπόβαθρον. Διά τούς Πατέρας τούτους ὁ ἀποκεκαλυμμένος λόγος τῶν ἱερῶν κειμένων θεωρεῖται δομικόν στοιχεῖον μιᾶς ὄχι μόνον κατ' ἄνθρωπον, ἀλλά καί κατὰ Θεόν Παιδείας καί παραλλήλως διά τήν κατ' οὐσίαν καλλιέργειαν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἐντός τῶν ἑλληνοχριστιανικῶν πλαισίων ἀποβαίνει κατ' αὐτούς ἀναγκαία ἢ σύνδεσις τῆς ἑλληνικῆς σκέψεως μέ τήν χριστιανικήν ἐμπειρίαν καί πίστιν. Ἐχει ἀπόλυτον δίκαιον ὁ ἀείμνηστος π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ νά τονίζῃ πώς ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία καί τό ὀρθόδοξον πνευματικόν ἦθος εἶναι ἀδύνατον νά κατανοηθοῦν ὀρθῶς μακράν καί ἔξωθεν τῆς θαυμαστῆς συνθέσεως τοῦ ἑλληνικοῦ καί τοῦ χριστιανικοῦ στοιχείου. Τό ὀρθόδοξον “κλίμα” ἀναδίδει ὁσμήν καί εὐωδίαν ἑλληνικήν! Ὁ Χριστιανισμός, ὡς πρότασις ζωῆς καί ἱστορίας, ἰδιαιτέρως κατὰ τήν ὀρθόδοξον οἰκουμενικήν προοπτικήν του, ἀποτελεῖ σύνθεσιν τῶν ὑγιῶν στοιχείων τοῦ ἑλληνισμοῦ μέ τόν σωτηριολογικόν σκοπόν τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος!

Νομίζομεν ὅμως ὅτι εἶναι κατάλληλος ἡ στιγμή νά ἀναφερθῶμεν ἀκροθιγῶς ἔστω - εἰς τὰς θέσεις καί τήν συνεισφοράν τῶν ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν εἰς τήν παγκόσμιον Παιδείαν.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι κάτοχοι ὡς εἶπομεν εὐρυτάτης παιδείας, ἦτο φυσικόν νά συλλάβουν πληρέστερον παντός ἄλλου τό ἀληθές νόημα καί τήν στοχοθεσίαν τῆς Παιδείας, τῆς οἰκουμενικῆς Παιδείας, ἀλλά καί τά προκύπτοντα ἐξ αὐτῆς ὠφέλη διά τόν ἄνθρωπον. Ἐπίστευον ὅτι ὁ “ἕλλην νοῦς”, τόν ὁποῖον ἀπέκτησαν κατόπιν σκληρᾶς μαθητείας εἰς τὰ ἑλληνικά γράμματα καί τὰς κοσμικάς Ἀθήνας, ὠφείλε νά ἀποκαθαρθῇ καί νά δοκιμασθῇ ἀρκούντως εἰς τήν κάμινον τῆς ἀσκητικῆς ἐμπνεύσεως, ἡσυχίας καί ἐμπειρίας τῆς Θεολογίας τῆς ἐρήμου, προκειμένου νά ἀπελευθερωθῇ ἀπό πάσης διανοητικῆς καί ὠφελμιστικῆς ἀπάτης. Διά τήν πατερικήν σκέψιν ἅπαντα τά στοιχεῖα τῆς ἀνθρωπιστικῆς ἑλληνικῆς παιδείας εἶναι ἀποδεκτά καί ὠφέλιμα, ἐφ' ὅσον συντελοῦν εἰς τήν “γυμνασίαν τῆς ψυχῆς”, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νά κατανοήσῃ οὐσιαστικώτερον καί ἀψευδέστερον ὅσα προσφέρει ὁ ἀποκαλυπτικός λόγος τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ «ἀφώτιστος ψυχῆ ἀδύνατός ἐστίν πρὸς νόησιν», θετικήν καί οὐσιαστικήν, θά ἐπεσήμανον πρὸς τό ποιμνιόν των. Καί ἐπειδή δι' αὐτούς Παιδεία δέν σημαίνει μόνον συσσώρευσιν καί κατάκτησιν γνώσεων, ἀλλά καλλιέργειαν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ὡς κύριος σκοπός τῆς Παιδείας προσδιορίζεται ἡ ἀγωγή τῶν νέων ἀνθρώπων. Ὁ ποιητής καί θεολόγος Γρηγόριος θά πλέξῃ ἐξαιρετον ὀρισμόν τῆς Παιδείας, νοουμένης ὡς ἀγωγῆς τῶν νέων: «Τέχνη τεχνῶν καί ἐπιστήμη ἐπιστημῶν φαίνεται μοι, ἄνθρωπον ἄγειν, τό πολυτροπώτατον ζῶον καί ποικιλώτατον», θά εἶπη. Βεβαίως τό “ἄνθρωπον ἄγειν”, ἡ ἀγωγή τῶν ἀνθρώπων, ἡ παιδεία, δέν δύναται εἰς τήν σύλληψιν τῶν Πατέρων ἢ μή μόνον νά εἶναι χριστοκεντρική. Ὁ Μέγας Βασίλειος διδάσκει

ὅτι σκοπός τῆς ἀγωγῆς εἶναι «ὁμοιωθῆναι Θεῷ κατὰ τό δυνατόν ἀνθρώπου φύσει. Ὁμοίωσις δέ οὐκ ἄνευ γνώσεως, ἡ δέ γνώσις οὐκ ἐκτός τῶν διδαγμάτων»! Διά τούς Τρεῖς Μεγάλους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, οὐσία τῆς παιδείας εἶναι ἡ ἀγωγή καί δέν νοεῖται ἀγωγή ἄνευ “πνευματικῶν μαθημάτων” καί “ἐπιμελείας ψυχῆς”. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος προειδοποιεῖ: «Ὅτι τῶν οἰκείων ἀμελοῦμεν παίδων, καί τῶν μέν κτημάτων αὐτῶν ἐπιμελούμεθα, τῆς δέ ψυχῆς αὐτῶν καταφρονοῦμεν, ἐσχάτης ἀνοίας πρᾶγμα»! Καί ἀληθῶς, ὅ,τι χαρακτηρίζει τήν παιδείαν μας, εἰς πανευρωπαϊκόν ἴσως ἐπίπεδον καί εἰς τά καθ’ ἡμᾶς, εἶναι ὅτι ἐξακολουθεῖ καί σήμερον νά μᾶς διαφεύγη ὅτι οὐσία τῆς ἦτο καί εἶναι ἡ ἀγωγή ψυχῶν. Ἐνδιαφερόμεθα παντί σθένει νά πληρώσωμεν τήν νεανικήν ψυχὴν μέ πλεῖστα ὅσα ὠφελιμιστικά καί εὐδαιμονιστικά ἀγαθά, μέ πλεῖστα ὅσα ἐφόδια ζωῆς, ὡς τά χαρακτηρίζομεν, ἐνῶ “ἐνός ἐστί χρεία”, νά ἀναπτύξωμεν τήν ἀγίαν πλευράν τοῦ ἀνθρώπου, τήν καλλιέργειαν τῆς ψυχῆς καί τοῦ νοός του καί νά τόν ὀδηγήσωμεν εἰς μίαν πνευματικὴν ἀνάστασιν καί ἐγρήγορσιν, ὥστε νά βλέπη καί νά ἐνεργῇ ὀρθῶς, διακρίνων τό καίριον ἀπό τό ἀσήμαντον, τό μόνιμον ἀπό τό πρόσκαιρον, τό οὐράνιον ἀπό τό ὑλικόν καί ὑλιστικόν, τήν οὐσίαν ἀπό τά “συμβεβηκότα” τῆς οὐσίας, κατὰ τόν Σταγειρίτην Ἀριστοτέλην.

Πόσον ἐπίκαιρος εἶναι καί σήμερον ὁ χρυσόγλωσσος Ἰωάννης, ὅταν ὀμιλῇ διά τά πρότυπα, τά ὁποῖα συνήθως προβάλλουν οἱ γονεῖς εἰς τά τέκνα των πρὸς μίμησιν καί πόσον μακρὰν εὐρίσκοντο κατὰ τήν ἐποχὴν του καί δυστυχῶς εὐρίσκονται καί σήμερον ἀπό τήν χριστιανικὴν πραγματικότητα πολλοὶ γονεῖς: «Οὐδέ γάρ ἄλλο τι τῶν πατέρων ἔστιν ἀκοῦσαι διαλεγομένων πρὸς τούς παῖδας, ὅταν αὐτούς παρακαλῶσιν ὑπὲρ τῆς τῶν λόγων σπουδῆς, ἀλλ’ ἢ ταυτί τά ρήματα· ὁ δεῖνα, φησί, ταπεινός καί ἐκ ταπεινῶν τήν ἀπό τῶν λόγων κτησάμενος δύναμιν, ἤρξε μεγίστας ἀρχάς, πλοῦτον ἐκτήσατο πολύν, γυναῖκα ἔλαβεν εὐπορον, οἰκίαν ὠκοδόμησε λαμπράν, φοβερὸς ἐστὶν ἅπασιν καί ἐπίδοξος. Πάλιν ἕτερος, ὁ δεῖνα, φησί, τῶν Ἰταλῶν γλώσσαν ἐκπαιδευθεὶς, ἐν τοῖς βασιλείοις ἐστί λαμπρός, καί πάντα ἄγει καί φέρει τά ἔνδον. Καί ἕτερος ἕτερον δείκνυσι πάλιν, πάντες δέ τούς ἐπὶ γῆς εὐδοκίμους· τῶν δέ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, οὐδέ ἅπαξ τις μέμνηται, ἀλλὰ κἂν μνησθῆναι ἕτερος ἐπιχειρήσῃ, ὡς πάντα ἀνατρέπων ἐλαύνεται». Δηλαδή: «Καί οὐδέν ἕτερον εἶναι δυνατόν νά ἀκούσῃ τις, ὅταν οἱ πατέρες ὀμιλοῦν πρὸς τά τέκνα των καί τά παρακαλοῦν νά σπουδάσουν ρητορικὴν, ἢ μὴ μόνον τούς λόγους τούτους ἀκριβῶς. “Ὁ τάδε, λέγει, ἐνῶ εἶναι κατώτερος καί κατάγεται παρὰ κατωτέρων γονέων, ἀφοῦ ἀπέκτησε τήν ἐκ τῶν ρητορικῶν σπουδῶν ἰκανότητα, ἀνῆλθεν εἰς ὑψιστα ἀξιώματα, ἀπέκτησε πλοῦτον πολύν, ἐνυμφθεύθη πλουσίαν γυναῖκα, ἔκτισε πολυτελῆ οἰκίαν, εἶναι φοβερὸς εἰς ὅλους καί φιλόδοξος”. Ἄλλος πάλιν λέγει, “ὁ τάδε ὁ ὁποῖος ἔμαθεν νά ὀμιλῇ τήν ἰταλικὴν γλώσσαν, εἶναι ἔνδοξος εἰς τά ἀνάκτορα καί κυβερνᾷ ὅλα τά ἐσωτερικά θέματα”. Καί ἄλλος πάλιν δεικνύει

ἄλλον, ὅλοι ὁμως τοὺς ἐπὶ τὴν γῆν ἐπιτυχημένους. Οὐδείς δέ οὔτε ἅπαξ δέν ἐνθυμεῖται τὰ οὐράνια πράγματα, ἀλλὰ καί ἐάν ἄλλος ἐπιχειρήσῃ ἔστω καί νά τά μνημονεύσῃ, ἐκδιώκεται ὡσάν νά ἐπρόκειτο νά ἀνατρέψῃ τά πάντα». Διερωτώμεθα μήπως ὁ ἅγιος Χρυσόστομος ὁμιλῇ μόνον διά τὴν σήμερον, ζῶν καί κινούμενος πλησίον ἡμῶν!

Τό ὅτι, βεβαίως, οἱ Ἅγιοι Πατέρες προσβλέπουν εἰς τὴν ἀγωγήν τῆς ψυχῆς καί μάλιστα κατὰ Χριστόν, δηλαδή εἰς τὴν “Χρισταγωγήν”, δέν σημαίνει ὅτι ὑποτιμοῦν τὴν σημασίαν τῶν γνώσεων ἢ τὴν σπουδαιότητα τῶν γραμμάτων. Σημαίνει διάφορον ἱεράρχησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου καί διάφορον στοχοθεσίαν εἰς τὰ προσδοκώμενα παρά τῆς παιδείας ὠφέλη: πρῶτον τό πνεῦμα καί κατόπιν τό σῶμα, πρῶτον ἡ ἀγωγή καί μετέπειτα ἡ γνῶσις! Ὁ ἱερός Χρυσόστομος διά νά προλάβῃ πιθανάς παρεξηγήσεις γράφει: «Καί μή τις νομιζέτω νομοθετεῖν ἀμαθεῖς τοὺς παῖδας γίνεσθαι ... Οὐ κωλύων παιδεύειν ταῦτα λέγω, ἀλλὰ κωλύων ἐκείνοις μόνοις προσέχειν». Ἡ Παιδεία διά τοὺς σεπτούς Ἱεράρχας εἶναι σοβαροτάτη, ὑψίστη ὑπόθεσις. Εἰς μίαν στιγμὴν ἐξάρσεως ὁ ἱερός Χρυσόστομος, θείῳ ἐλλαμπόμενος φωτί, θά εἶπῃ: «Ἡ παιδεία μετάληψις ἀγιότητός ἐστι». Οἱ ἅγιοι Ἱεράρχαι πλέον ὁδηγοῦν πάντας ἡμᾶς εἰς ἀνωτέρους πτερυγισμούς, ὡς μυσταγωγοί τῆς Παιδείας καί διδάσκαλοι οὐρανίων πραγμάτων!

Ἡ γνῶσις καί ἡ μάθησις δέν εἶναι αὐτοσκοπός, ἀλλὰ πορεία ἐπίπονος καί σκληρά διά τὴν προσέγγισιν τῆς σωζούσης ἀληθείας. Ἐκτός τῶν παισιῶν τῆς παιδευτικῆς διαδικασίας εἶναι δυνατόν, μᾶς λέγουν οἱ μεγάλοι Διδάσκαλοι, νά ἀνακαλύψωμεν παραλλήλως μέ τόν ἄνθρωπον (ἀνθρωπογνωσία) καί τόν ἀληθινόν Θεόν (Θεογνωσία). Ἐναντι τῆς ἐλληνικῆς ἀνθρωπιστικῆς μονομερείας τῶν κλασσικῶν κειμένων, οἱ Ἅγιοι μᾶς προτείνουν τὴν σύνθεσιν ἀνθρωπολογίας καί χριστολογίας, ἀποβλέποντες εἰς μίαν καθολικωτέραν ἀντιμετώπισιν τῆς Παιδείας. Σύνθεσις γνώσεως καί θεογνωσίας σημαίνει σύνθεσιν θεωρίας καί πράξεως, δόγματος καί βιώματος, παρόντος καί μέλλοντος, ἱστορίας καί ἐσχατολογίας. Ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτῆς τῆς συνθέσεως καταξιοῦται πᾶσα ἀνθρωπίνη προσπάθεια, εἴτε πολιτιστικὴ καί παιδευτικὴ, εἴτε ἀγιαστικὴ καί θεοποιητικὴ, καθότι συντελεῖ οὐσιαστικῶς εἰς τὴν ἀνύψωσιν καί πνευματικὴν τελείωσιν τῶν ἀνθρώπων.

Καί διά νά εἴμεθα πλέον σαφεῖς• Ἑλληνισμός σημαίνει ἀνθρωπισμός. Ὁ ἀνθρωπισμός ὁμως ἔχει ὡς μέτρον πάντων τῶν πραγμάτων τόν ἄνθρωπον. Ὁ Χριστιανισμός ὡς μέτρον πάντων ἔχει τόν Θεάνθρωπον Χριστόν, διά τοῦτο ὁ Παῦλος ζητεῖ παρά τῶν πιστῶν: «καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καί τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ...» (Ἐφεσ. δ' 13). Ὑπ' αὐτὴν τὴν ἐννοιαν, ἡ ὀρθόδοξος ζωὴ καί πολιτεία εἶναι διπολική: ἀνθρωποκεντρικὴ καί

συγχρόνως θεοκεντρική, δηλαδή ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΚΕΝΤΡΙΚΗ! Ὁ Χριστιανισμός τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἀσφαλῶς δέν ἀγνοεῖ τόν ἄνθρωπον τοῦ παρόντος καί τās ἀνάγκας του. Μή γένοιτο! Διανοίγει, ὅμως, εἰς αὐτόν τούς ὀρίζοντας πρὸς τό ἐσχατολογικόν τέλος, πρὸς τήν αἰωνιότητα καί τήν ἐπιθυμητήν τελείωσιν καί θέωσίν του. Ἡ ὕπαρξις τοῦ ἀνθρώπου δέν ἐξαντλεῖται μόνον εἰς τό παρόν, ἀλλ' ἀποβλέπει, τελειοῦται μέ τήν θέωσίν του• τελείωσις καί θέωσις, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν εἰς τό μέλλον μέ μίαν ἐπλιδοφόρον ἐσχατολογικήν προοπτικήν. Δυνάμεθα, πιστεύομεν, ἐπί τῇ βάσει τούτων νά εἴπωμεν ὅτι οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι τῆς Ἐκκλησίας θεωροῦνται καί εἶναι θεμελιωταί ἐνός τελείως διαφορετικοῦ πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει ὡς βάσιν τόν “χριστιανικόν ἀνθρωπισμόν”, μέ ἀφετηρίαν τās ἀρετάς τῆς ἀγάπης, τῆς φιλανθρωπίας καί τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης!

Παναγιώτατε Πάτερ καί Δέσποτα, Ἐλλογιμώτατοι Διδάσκαλοι, Πεφιλημένοι μαθηταί καί μαθήτριαι,

Ἡ Σύναξις τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, τήν ὁποίαν λαμπρῶς πανηγυρίζει ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι ἐορτή χριστιανικῆς Παιδείας, ἀλλά καί ἐορτή ἑλληνικῆς Παιδείας. Ἡ σύνθεσις τούτων τῶν δύο ἱστορικῶν πολυτίμων μεγεθῶν εἶναι ὁ καρπός τοῦ θαύματος, τό ὁποῖον ὠκοδομήθη ἀγῶσιν, κόποις καί μόχθοις ἱεροῖς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας μας. Δέν εἶναι οἱ σήμερον τιμώμενοι Ἅγιοι Πατέρες οἱ Προστάται μόνον τῶν Γραμμάτων καί τῆς Παιδείας· εἶναι οἱ πρωτοπόροι καί θεμελιωταί αὐτῆς ταύτης τῆς συζεύξεως, τούτου τοῦ οὐκουμενικοῦ πνεύματος τῆς παιδείας. Ὁ Ἑλληνοχριστιανικός Πολιτισμός περιβάλλεται ὑπό τοῦ μανδύου τῆς οἰκουμενικότητος καί τῆς ἱερότητος· μανδύαν τόν ὁποῖον οὐδεὶς δικαιούται νά ἀμφισβητήσῃ ἢ νά παραχαράξῃ ἢ νά βεβηλώσῃ!

Καί ὅμως, Παναγιώτατε, ὠρισμένοι, ἐμφανῶς ἢ κρυφίως, πασχίζουν «ἐν ἑαυτοῖς λογιζόμενοι οὐκ ὀρθῶς» νά ἀποϊεροποιήσουν καί ἀφελληνίσουν τήν Παιδείαν τοῦ Γένους ἡμῶν. Εὐρισκόμενοι εἰς τό ἱερόν Φανάριον, εἰς τήν θεοσκέπαστον καί καστρόεσαν Πόλιν τοῦ Κωνσταντίνου, τήν αὐτόρριζαν τῆς Ρωμηοσύνης καί ἐνώπιον τοῦ γεραροῦ Πατριάρχου τοῦ Γένους ἡμῶν, ὁ ὁποῖος περικοσμεῖ τήν ἀνά τήν ὑφήλιον Ἐκκλησίαν, τουτέστιν τήν ἁγίαν Ὀρθοδοξίαν, παρακαλοῦμεν Ὑμᾶς Δέσποτα καί προσπίπτομεν εἰς τούς τιμίους πόδας Σας, Σεῖς μέ τό οἰκουμενικόν κῦρος καί τήν ἱερότητα τοῦ δαφνοστεφοῦς καί δι' αἱμάτων ἁγίων πορφυρωθέντος μαρτυρικοῦ θρόνου Σας, μή ἐπιτρέψῃτε τήν ἀλλοίωσιν ἢ τήν παραχάραξιν ἢ τήν ἀποδόμησιν τῆς Παιδείας, τήν ὁποίαν οἱ Ἅγιοι Πατέρες, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ δύο προκάτοχοί Σας καί ἅπαντες παρόντες ἐν τῷ πανσέπτῳ τούτῳ παλλαδίῳ, ἀνήγειρον. Παρακαλοῦμεν τήν Τριάδα τῶν ἁγίων Μεγάλων Ἱεραρχῶν νά κρατύνῃ τās χεῖρας Σας, νά στερεοῖ τούς πόδας Σας, τήν γλῶσσαν Σας ἔτι περισσότερο νά καταστέ-

φη, προκειμένου τό δίπολον Ἑλληνισμοῦ καί Χριστιανισμοῦ “τήν Οἰκουμένην πᾶσαν θείοις διδάγμασιν” νά καταρδεύη! Πολλά καί θεοτίμητα Ὑμῶν τά ἔτη!

ΑΡΘΡΑ

BABIES "A LA CARTE"

ὑπό Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνοσ Δρος Ἀθανασίου

“Ὅταν κοιτάζω τόν κόσμον, χαίρομαι, διότι δέν ἔχω τέκνα”. (J. G. Seume)

Μέ τό θέμα τῶν πολυσυζητήτων ἀντισυλληπτικῶν δισκίων (Pille), τὰ ὁποῖα εἰς τήν DDR ἀποκαλοῦνται δισκία τοῦ ἐπιθυμητικοῦ παιδίου, ἡσχολήθη ὁ γράφων συντόμως καί εἰς προηγούμενον ἄρθρον του¹. Σήμερον ἐξετάζει τοῦτο ὑπό ἑτέραν σκοπιάν. Ἡ Κ. Wegner ἐξέδωσεν ἐσχάτως ἓν νέον βιβλίον: “Τὸ δισκίον καί ἐγώ”, διὰ τό ὁποῖον ἡ Α. Schrupp σημειώνει σχετικῶς πρὸς τό “θαυματουργικόν” τοῦτο φάρμακον, τό ὁποῖον ἀποτελεῖ ἓν βασικόν τεκμήριον ἐπεμβάσεως τῆς βιοτεχνολογίας εἰς τό μυστήριον τῆς ἀναπαραγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου, λαμβανόμενον πλέον ὡς “ψωμοτύρι” ὑπό τῆς νεολαίας καί οὐχί μόνον, μέ ἀναμονάς καί ἐλπίδας ποικίλης μορφῆς, περιθωριοποιουμένων συνήθως τῶν ἠθικῶν καί θρησκευτικῶν ἐπιφυλάξεων, τὰ ἀκόλουθα: Ἡ Wegner συνομίλησε μέ 250 γυναῖκας καί διεπίστωσε σημαντικὰς διαφορὰς μεταξύ τῶν γενεῶν. Εἰς τὰ ὄψιμα ἔτη τοῦ '60 καί '70 τό ἀντισυλληπτικόν δισκίον πρωτίστως ἐθεωρεῖτο ὡς ἓν σύμβολον τῆς σεξουαλικῆς ἀπελευθερώσεως. Συγχρόνως, κυρίως μέ τὰς φεμινιστρίδας, ἤρχισαν νά συζητῶνται καί αἱ παρενέργειαι αὐτοῦ. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ '80 καί '90 ἡ λήψις τοῦ ἐγένετο ἀύξητικῶς ὀμαλή, καί εὐνοοῦσε -μέχρι τῆς ἐμφάνισεως τοῦ Aids- μίαν μεγάλην ἀπροκαταληψίαν ἀναφορικῶς πρὸς τήν σεξουαλικότητα. Σήμερον λαμβάνουν ἤδη 87% τοῦτο κοπέλλαι μεταξύ τῶν 14-17 ἐτῶν, συχνάκις διὰ τῆς συμβουλῆς τῶν γονέων των. Καί δὴ πρωτίστως οὐχί διὰ νά ἀποφύγουν τήν ἐγκυμοσύνην, ἀλλά διότι τοῦτο ὑπόσχεται μίαν καθαρωτέρα ἐπιδερμίδα καί πληθωρικότερα ἐπιθυμητὰ στήθη, παρακάμπτουςαι οὕτως τὰς πλαστικὰς ἐπεμβάσεις μέ ὅλα τὰ συνακόλουθά των. Τοιοῦτοτρόπως τό δισκίον τελειωτικῶς ἀπέβη παρασκεύασμα τρόπου ζωῆς (Lifestyle). Βλέπομεν λοιπὸν πόσον ταχέως ἡμποροῦν νά μεταλάσσουν σήμερον τὰ κοινωνικὰ μεγέθη καί οὐχί μόνον².

Μὲ τὸ θέμα ὅμως τοῦ δισκίου συνδέεται ἀμέσως καὶ ἡ ρυθμιστικὴ ἐπέμβασις εἰς τὸ πρόβλημα τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπαραγωγῆς καὶ εὐγονικῆς, ἐντὸς τοῦ Context τοῦ "νέου ἀνθρώπου".

Οὕτως πρὸ ἐνὸς ἡμίσεως αἰῶνος διὰ πρώτην φορὰν προσελήφθη εἰς ἐπιστημονικὸν σενάριον, ὅ,τι πρότερον ἦτο εἰς τὰς χεῖρας τῆς φύσεως ἢ εἶχεν ἐπιχειρηθεῖ μὲ διαφόρους ἀνασφαλεῖς μηχανικὰς μεθόδους ἢ ρύθμισις τῆς ἀναπαραγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ δισκίον προλήψεως ἐπιτρέπει ἔκτοτε εἰς ὅλας τὰς γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι δέχονται τοῦτο, νὰ εἰσαγάγουν τὴν μηνιαίαν γονιμότητα εἰς τὴν ἰδίαν ἀπόφασίν των ἐὰν ἐπιθυμοῦν νὰ ἀποκτήσουν τέκνον.

Πλέον δὲ τοῦ ἐνὸς τετάρτου αἰῶνος παρῆλθεν ἀφ' ὅτου ὁ L. Brown ἐπέτυχεν διὰ τῆς τεχνητῆς γονιμοποιήσεως τὴν γέννησιν παιδίου. Ἀμφότεραι αἱ μεθοδεύσεις ἢ ρύθμισις γονιμότητος καὶ ἡ ὑποστηρικτικὴ τοιαύτη *in vitro* (Retorte) εἶναι σήμερον τυποποιημένα μέθοδοι τῆς ἀναπαραγωγικῆς ἱατρικῆς. Ἐκατομμύρια τῶν σήμερον ζώντων εἶναι τέκνα κατ' ἐπιθυμίαν μετὰ προγραμματισθεῖσαν διακοπὴν προσλήψεως τῶν δισκίων, ἑκατοντάδες χιλιάδες δὲ ἦσαν "παράγωγα" τῆς τεχνητῆς γονιμοποιήσεως, διότι οἱ γονεῖς ἐλάμβανον ἱατρικὴν ὑποστήριξιν πρὸς τοῦτο.

Ἐκ τούτου καταφαίνεται πῶς σήμερον ὁ ἄνθρωπος ἐπεμβαίνει εἰς τὸ ἱερόν "μυστήριον" τῆς ζωῆς, συχνάκις μάλιστα ἀλαζονικῶς.

Αἱ ἠθικῶς καὶ θρησκευτικῶς κεχρωματισμένοι ἐπιφυλάξεις κατὰ τῶν μεθοδεύσεων τούτων ἀρχικῶς ἐπροτείνοντο λίαν ἐπιθυμητικῶς, σήμερον ὅμως τυγχάνουν ὑποτονικότεραι. Ἡ Ρ/Καθολικὴ καὶ ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία ἀπορρίπτουν αὐτά. Ἡ ἐγκύκλιος "Donum Vitae" (1987) ἀναφέρει ὅτι ἡ ἀγάπη τῶν γενεῶν, ἢ σεξουαλικὴ συνεύρεσις καὶ ἡ γέννησις τῶν τέκνων συνιστοῦν ἓν σύνολον, οὕτως ὥστε τοῦτο νὰ ἀποτελεῖ τὸ δῶρον τῆς ἀγάπης τῶν γονέων καὶ οὐχί "προϊόν" τοιούτων τεχνικο-ιατρικῶν ἐπεμβάσεων. Ἀπὸ Προτεσταντικῆς ἀπόψεως ὑποστηρίζεται ὅτι αἱ μεθοδεύσεις αὐταὶ ἢμποροῦν νὰ πληγώσουν τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν τοῦ πρωῖμου ἐμβρύου! Ο *tempora o mores* (Κικέρων). Εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν "μόνη ἐπιτρεπομένη πρᾶξις ἢ λεπτομέρεια ἀναφορικῶς πρὸς τὴν τεχνητὴν γονιμοποίησιν, εἶναι ἡ κλινικῶς καὶ ἄλλως ἀποδεδειγμένη ἐξωτερικὴ ἀτέλεια τῶν συζύγων, διὰ γε τὴν παρατηρουμένην παρὰ αὐτῶν οἰανδήτινα ἀνατομικὴν ἢ ἄλλην ἔλλειψιν παρέμβασις τοῦ εἰδικοῦ ἱατροῦ" ἢ "ἐπὶ παιδοποιῖα συμπαραστατουμένη χριστιανικὴ συζυγία"³.

Πῶς ὅμως πάντα ταῦτα ἤχουῦν εἰς τὰ ὦτα τῶν ἀνθρώπων, πιστῶν καὶ ἀπίστων, τοῦτο εἶναι ἄλλη ὑπόθεσις.

1- Α. Παπᾶ, Χαλκηδόνας, Die Pille, Ρινήματα ἀπὸ τὸ Βόσπορο Ε΄, Θεσσαλονίκη 2015, 190-192.

2- A. Schrupp, K. Wegner, Die Pille und ich, Publik-Forum ἀρ. 6 (2016) 55.

3- J. Reich, Der neue Mensch, Ἐνθ. ἄνωτ. 14. Μ. Γρινιεζάκη, Ἀρχιμ. (Χριστουπόλεως), Βιοηθικὲς Θέσεις τοῦ Μητροπολίτου Γέροντος Ἐφέσου Χρυσοστόμου (Παντοδαπὰ τῆς Βιοηθικῆς 3), Ἀθήναι 2014, 253-371.

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν Κρήτῃ*

(18-26 Ἰουνίου 2016)

ὑπὸ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἑλβετίας Ἱερεμίου

Ἀπὸ τότε ποὺ συνῆλθε μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν πνοὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ μὲ τὴν θέλησι τῶν ἐκπροσώπων τῶν κατὰ Ἀνατολὰς Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐπέρασαν ἤδη πέντε μῆνες.

Μοῦ δίδετε τὴν εὐκαιρία στὴν ἑορτὴ τῆς Πολιοῦχου τῆς Ἑνορίας σας, Μεγαλομάρτυρος Αἰκατερίνης, νὰ σᾶς ἀπευθύνω ὠρισμένες σκέψεις καὶ σᾶς ἐκφράζω τὶς εὐχαριστίες μου, σὲ ὅλα τὰ Μέλη τῆς ἐνορίας σας καὶ σὲ ὅλα τὰ παρόντα στὴ συνάντησί μας μέλη, καθὼς βεβαίως καὶ στὸν Πρωτοπρεσβύτερο Ἀλέξανδρο Sadkowsky, τὸν πατέρα τῆς Ἑνορίας σας.

Ἡ Πανορθόδοξη λοιπὸν Σύνοδος συνεκλήθη, ἔλαβε χώραν. Τὰ ἀποτελέσματά της ἀναγγέλονται πλέον πρὸς ὅλον τὸν κόσμον, τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ὀλόκληρον τὸν κόσμον ποὺ ἔχει τὴν διάθεσι, τὴν περιέργεια νὰ ἀκούσῃ αὐτὴ τὴ σημερινὴ φωνὴ καὶ μαρτυρία τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀπὸ τὸν εὐσεβῆ καὶ πιστὸ λαὸ τῆς καὶ κατ' ἀναλογία ἀπὸ ἐμᾶς, περιμένει νὰ τὴν ἀκούσῃ, νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ ἐμβαθύνει τὸν λόγο της, νὰ τὴν ἀποδεχθῆ, γιὰ νὰ συνεχίσει τὴν εἰρηνικὴ πορεία της καὶ τὴν ὀρθὴ παρουσία της, ὡσὰν φωνὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, φωνὴ τοῦ Εὐαγγελίου, φωνὴ τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς αἰωνιότητος.

Μὲ τὰ ἐνημερωτικὰ μέσα τῆς ἐποχῆς μας ὅλα τὰ θέματα ἐκυκλοφόρησαν παντοῦ καὶ ἀάμπολλοι ἐπεχείρησαν καὶ ἐπιχειροῦν νὰ ἐκφράσουν τὶς γνώμες, τὶς κρίσεις καὶ τὶς σκέψεις τους. Ὅμως αὐτούσια τὰ γραπτὰ αὐτὰ

* Ὁμιλία ἐκφωνηθεῖσα εἰς τὸ πλαίσιο τῆς ἑορτῆς τῆς γαλλοφώνου Ἑνορίας τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης Γενεύης, Σαμπεζύ, 25 Νοεμβρίου 2016.

ἀποτελέσματα τῆς Συνόδου εὐρίσκονται κατατεθειμένα στὸ Ἀρχεῖο τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριαρχικοῦ Κέντρου, σὰν μία ἀκόμη μαρτυρία καὶ ἱστορική ἀπόδειξη τοῦ πολυπλόκου καὶ πολυχρονίου ἔργου τῆς Προετοιμασίας τῆς Συνόδου. Αὐτὴ ἡ Σύνοδος, διὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μας, θέτει στὴ διάθεσι ὅλου τοῦ κόσμου, ἰδιαίτερα δὲ σὲ ἐσᾶς, αὐτὰ τὰ κείμενα γιὰ νὰ τὰ μελετήσετε, νὰ ἐνημερωθῆτε καὶ νὰ γίνετε καὶ ἐσεῖς «κήρυκες» τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, κήρυκες τῆς συνοδικῆς φωνῆς τῆς Ἐκκλησίας Του.

Ἐνδεχομένως καλὸ εἶναι νὰ γνωρίζουμε ὅτι ὅλη ἡ Προπαρασκευὴ τῆς Συνόδου ἔγινε σ' αὐτὸ τὸν ἰδικό μας χῶρο τοῦ Chambésy. Ἐπέρασαν πενήντα πέντε (55) ὀλόκληρα χρόνια ἀπὸ τὴν Α' Πανορθόδοξη Διάσκεψι τῆς Ρόδου (1961), τὴν ὁποία, ἀκολουθώντας τὴν πρωτοβουλία τῶν προκατόχων του, Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν Ἰωακείμ τοῦ Γ' καὶ Φωτίου τοῦ Β', ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Ἀθηναγόρας συνεκάλεσε καὶ στὴν ὁποία ἔλαβαν μέρος ἐκπρόσωποι ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Ἀπὸ τὴν ἰδρυσί του τὸ 1966, πάλι μὲ τὸν Πατριάρχη Ἀθηναγόρα, τὸ Ὁρθόδοξο Πατριαρχικὸ Κέντρο τοῦ Chambésy, ἐορτάζουμε τὰ 50 χρόνια (τὴν πενηκονταετία του), ἀπετέλεσε μεταξὺ ὅλων τῶν σημαντικῶν γιὰ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο δραστηριοτήτων του τὴν ἔδραν τῆς Γραμματείας ἐπὶ τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου μὲ Γραμματέα τὸν ἀείμνηστο Μητροπολίτη Δαμασκηνὸ καὶ ὅλο τὸ ἐκλεκτὸ συνεργεῖο του, τοῦ ὁποίου τὸ ἔργο ὑπῆρξε τόσο σημαντικό, ἀλλὰ καὶ καθοριστικὸ γιὰ τὴν ὀριστικοποίησι τῆς θεματολογίας, πὺ τελικὰ παραπέμφθηκε στὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδο. Σημειῶνω ὅτι μεταξὺ τοῦ ἐπιτελείου ἐργασίας ἰδιαίτερα ὀνομάζεται ὁ Ἐντιμολ. Κοσμήτωρ καὶ Καθηγητὴς τοῦ Ὁρθοδόξου Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου Μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν τοῦ Κέντρου κ. Βλάσιος Φειδᾶς, μὲ ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ εὐθύνη, ὁ ὁποῖος ὑπηρέτησε ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῆς σήμερον τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδο, ὁ Ἐντιμολ. Καθηγητὴς κ. Κωνσταντῖνος Δεληκωσταντῆς καὶ ὁ ὑπεύθυνος γιὰ τὴν τεχνικὴ ἐκτέλεσι τῶν Προσυνοδικῶν Συνελεύσεων Θεοφ. Ἐπίσκοπος Λαμψάκου κ. Μακάριος. Ἐπίσης, κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Τελμησοῦ Ἰώβ, Καθηγητὴς τοῦ Μεταπτυχιακοῦ Ἰνστιτούτου, συμμετεῖχε εἰς τὰς ἐργασίας καὶ τὴν πραγμάτωσιν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου. Δράττομαι τῆς εὐκαιρίας νὰ σᾶς ἀναγγείλω ὅτι μὲ κοινὴν συμφωνίαν καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, θὰ ἐορτάσωμεν τὴν 50ετίαν τοῦ Ὁρθοδόξου Κέντρου, τὴν 25ετίαν τῆς Πατριαρχίας Αὐτοῦ καὶ τὴν εἰκοσαετίαν τοῦ Μεταπτυχιακοῦ Ἰνστιτούτου Ὁρθοδόξου Θεολογίας, μίαν ἐβδομάδα μετὰ τὸ ἅγιον Πάσχα, τὴν 22αν καὶ τὴν 23ην Ἀπριλίου, τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ.

Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν συγκεκριμένη θεματολογία τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου. Τὰ διαπραγματευθέντα ἐν Συνόδῳ ἕξ βασικὰ θέματα, τὰ

ὅποια παρεπέμφθησαν εἰς αὐτὴν τελικὰ μὲ τὴν κοινὴν συμφωνίαν τῆς Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἐν Chambésy, τὸν Ἰανουάριον τοῦ 2016 καὶ ὅπου ἀπεφασίσθη ὁμοφώνως ἡ Σύγκλησις στὴν Κρήτη τῆς Συνόδου, εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

Ἡ Ἀποστολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον.

Τὸ μυστήριον τοῦ Γάμου καὶ τὰ κωλύματα αὐτοῦ.

Τὸ Αὐτόνομον καὶ ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ.

Ἡ σπουδαιότης τῆς Νηστείας καὶ ἡ τήρησις αὐτῆς σήμερον.

Ἡ Ὁρθόδοξος Διασπορά.

Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν Χριστιανικὸν κόσμον.

Εἶναι προφανές ὅτι δὲν εἶναι μόνο αὐτὰ τὰ θέματα ποὺ θὰ πρέπει νὰ ἀπασχολοῦν τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας καὶ ἡ κοινὴ λαϊκὴ γνώμη ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ σορεῖαν θεμάτων ποὺ τὴν ἀπασχολοῦν, καὶ γιὰ τὰ ὅποια ζητεῖ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν του τὶς σωστὲς ἀπαντήσεις. Πράγματι, ἡ πρώτη Διάσκεψις τῆς Ρόδου τὸ 1961 ἀπαρίθμησε περίπου 30 θέματα ποὺ παρέμειναν ἄλυτα κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνες τῆς ζωῆς μας. π.χ. οἱ πηγές τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως, ὅσον καὶ ἂν φαίνεται λελυμένο στὴν θεολογικὴ σκέψιν, εἶναι χρήσιμο γιὰ τὴ σημερινὴ ἐποχὴ τῶν νεωτερισμῶν καὶ τῆς ἀνανεώσεως καὶ εἶναι ἀπαραίτητο ὁ σημερινὸς Ὁρθόδοξος Χριστιανὸς νὰ γνωρίζει ὅτι εἶναι ἀναγκαῖο νὰ παραδέχεται ὡς πηγὴ τῆς πίστεώς του τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ ὅλη τὴν Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἐκφράζεται μὲ τὴ διδασκαλίαν τῶν Πατέρων τῆς, μὲ τὰς Οἰκουμενικὰς καὶ Τοπικὰς Συνόδους τῆς καὶ μὲ τοὺς ἱεροὺς κανόνες τῆς. Θὰ ἦτο δυνατὸ νὰ προστεθῇ ἀκόμη κατὰ τὴ γνώμην καὶ ὁ Τομέας τῆς Θείας Λειτουργίας, δεδομένου μάλιστα ὅτι ἡ Θ. Λειτουργία καλύπτει συνολικὰ ὅλη τὴ θεολογικὴ σκέψιν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τὴ ζωντανὴν ἔκφρασιν τοῦ θρησκευόντος ἀνθρώπου, ὁ ὅποιος διδάσκεται, προσεύχεται, ψάλλει καὶ ὀλοκληρώνεται. Ἐπὶ πλέον μάλιστα ἀγιάζεται. *Ἡ συμμετοχὴ τῶν λαϊκῶν* εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, εὐρύτατον θέμα ποὺ ἀφορᾷ ὅλα τὰ Μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ἐμᾶς ὅλους τοὺς χριστιανούς ποὺ πιστεύουμε σ' αὐτή, κατεστημένο ἱερὸν Μυστήριον τοῦ Χριστοῦ στὴ ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας Του. *Τὸ πρόβλημα τοῦ κοινοῦ Ἡμερολογίου* καὶ τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα. Τὸ γνωστὸ αὐτὸ θέμα ποὺ δημιουργήθηκε ἀπὸ τοὺς πρώτους αἰῶνες καὶ κατέληξε στὸν 20ὸ αἰῶνα στὴ διάκρισιν σὲ Ἰουλιανὸν Ἡμερολόγιον καὶ σὲ Γρηγοριανὸν Ἡμερολόγιον.

Τὸ θέμα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Οἰκονομίας, ποὺ χρησιμοποιεῖται εὐρύτατα στὴν ἐφαρμογὴ τῶν καθωρισμένων ἀρχῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ τομέας αὐτῆς τῆς Οἰκονομίας δὲν εἶναι ἀρκοῦντος κατανοημένος καὶ

ἐφαρμόσιμος· ἀρκεῖ νὰ σημειωθῆ ὅτι ἀνήκει στήν κρίση τοῦ ὑπευθύνου Ἀρχιερέως, ὁ ὁποῖος ἀναλαμβάνει τὴν μεγάλη εὐθύνη, κανονική, ἠθική, ψυχολογική, γιὰ νὰ δώσει λύσι σὲ τόσα καὶ τόσα, πολλές φορές, ἀδιέξοδα προβλήματα στήν καθημερινή ζωή μας, γιὰ νὰ κρατηθῆ ἡ ὑπαρξί μας ζωντανή μέσα στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας. *Τὰ διοργανωτικά καὶ διοικητικά θέματα*, πού κρατοῦν ἐνιαία τὴν Ὁρθοδοξία ἀνὰ τοὺς αἰῶνες εἶναι πάντοτε ἐπίκαιρα. Μέσα σὲ ἓνα ἀναλλασ-σόμενο καὶ ἐξελισσόμενο κόσμο, ἡ διοικητικὴ ὀργάνωσι παίζει πρωτεύοντα ρόλο καὶ εἶναι δύσκολο νὰ κρατηθῆ ἡ ποθοῦμενη κανονικὴ ἰσοροπία μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, λόγω τῶν διαφόρων πολιτικῶν, ἐθνικῶν καὶ πολλῶν ἄλλων συνθηκῶν πού ἐπηρεάζουν τῆς συμπεριφορῆς μας. Τὸ θέμα τῆς ἀνακηρύ-ξεως μιᾶς *Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας*, παρ' ὅλο πού ἐξετάσθηκε θετικά στὸ σύνολό του, δὲν κατέληξε νὰ εἰσαχθῆ στήν Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδο, λόγω μὴ ὁμο-φώνου κατὰ τὴν τάξι συμφωνίας τῶν ἐκπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν. Αὐτὰ ἐν ὀλίγοις ἀναφέρονται γιὰ τὴν μὴ ὀλοκλήρωσι ὅλων τῶν θεμάτων καὶ τὴν μὴ ὑποβολή των στήν Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδο.

Σκοπὸς τῆς σημερινῆς ὁμιλίας δὲν εἶναι νὰ γίνῃ ἀνάλυσις ὅλων τῶν θεμάτων τῆς Συνόδου. Οὔτε ὁ χρόνος μᾶς τὸ ἐπιτρέπει, οὔτε νομίζω καὶ ἡ ἀντοχή μας πρέπει νὰ δοκιμασθῆ περισσότερο ἀπ' ὅ, τι πρέπει. Ἀναφέρω ἐν-δεικτικὰ τὸ θέμα «*τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ὁ λοιπὸς χριστιανικὸς κόσμος*», ἐφ' ὅσον μάλιστα ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι τῆς Διασπορᾶς ἔχομε ἄμεση ἀνάγκη νὰ συζοῦμε, νὰ συνομιλοῦμε συνεχῶς μὲ τοὺς ἄλλους χριστιανοὺς τῆς Δύσεως καὶ νὰ ἀναζητοῦμε λύσεις γιὰ μιὰ εἰρηνική, ἀδελφική συνύπαρξι καὶ ἀκόμη γιὰ μιὰ πνευματικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ θέματος τῶν Μικτῶν Γάμων. Ἀντικειμε-νικά καὶ γιὰ κάθε Χριστιανικὴ συνείδηση τὸ θέμα τοῦ χωρισμοῦ τῶν χριστια-νῶν καὶ ἡ προκαλουμένη παγκόσμια ἀδυναμία διάδοσης τῆς ἀποστολῆς τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος καὶ μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ ἐπαναλαμβανομένου λόγου τοῦ Κυρίου μὲ προσεκτικὴ διάθεσι «*ἵνα πάντες ἐν ὧσιν*» (Ἰω. 17, 21), ἀποτελεῖ ἀδυναμία γιὰ τὸ χριστιανικὸν κόσμον, σκάνδαλο δὲ γιὰ ὅλο τὸν ὑπόλοιπο κόσμον. Καὶ ἐπειδὴ γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ στήν ἱστορία μας δὲν κατα-λήγουμε στήν ποθητὴ ἐνότητα μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ συνεχίζουμε τὸν λεγόμενον Διάλογο, εἴτε εἶναι διάλογος Διεθνῆς μεταξὺ Ὁρ-θοδόξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, εἴτε εἶναι διάλογος ἐπὶ μέρους μὲ τοὺς Ἀγγλικανούς, τοὺς Λουθηρανούς, τοὺς Διαμαρτυρομένους, τοὺς Παλαιο-καθολικούς, ἢ ἀκόμη, καὶ κυρίως, μὲ ὅλες τὶς Ἀνατολικὰς Ἐκκλησίες. Ἡ Ἐκκλη-σία μας, ἡ Ὁρθόδοξος κατ' Ἀνατολὰς Ἐκκλησία μας, γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ὀρί-ζεται ἀπὸ τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδο ὡς «*Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀπο-στολικὴ Ἐκκλησία*» καὶ τοῦτο ἐκκλησιολογικὰ ὀφείλει νὰ ικανοποιῆ κάθε Ὁρ-θόδοξη συνείδησι πού ἔχει τὴν πεποίθησι ὅτι ἀκολουθεῖ τὸν Λόγο τῆς ἀλη-θείας τοῦ Κυρίου. Στὴ Σύνοδο, στὰ

πλαίσια αὐτοῦ τοῦ θέματος συνεζητήθη μακροχρόνια ἢ ἀπόδοση τοῦ ὄρου «Ἐκκλησία» εἰς τὰ χριστιανικά σύνολα. Ὦντως ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ Ἐκκλησία μας καθορίζεται μὲ τὸν ὡς ἄνω τρόπο, αὐτομάτως τὸ ὑπόλοιπο μέρος τοῦ Χριστιανισμοῦ καθορίζεται, ὀνομάζεται σύμφωνα μὲ τὴν πρώτη Ρωμαιοκαθολικὴ καὶ δευτέρη Διαμαρτυρόμενη *ἱστορικὴ ὑπαρξί* των. Ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν ὡς *έτεροδόξων* θεωροῦμεν ὅτι ἐκφράζει τὴν ἱστορικὴ πραγματικότητα.

Ὡς δευτέρη ἐπιλογή μου ἀπὸ τὰ θέματα τῆς Συνόδου εἶναι ἡ καλουμένη Ὁρθόδοξος Διασπορά. Θεωρῶ ὅτι εἶναι χρήσιμο καὶ ἀναγκαῖο θὰ ἔλεγον νὰ ἐνημερωθοῦμε ἐπάνω σὲ αὐτὸ τὸ θέμα, ἐφ' ὅσον κυρίως ἓνα μέρος τῆς παρουσίας τοῦ σώματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὶς χώρες τῆς Δύσεως, εἴμεθα καὶ ἐμεῖς, τὸ ποίμνιο τῆς Διασποράς. Ἀνέκαθεν ὑπῆρξεν ἡ μετανάστευσις τῶν διαφόρων ἀνθρώπων ἔξω τῶν φυσικῶν ὁρίων τῆς καταγωγῆς των καὶ ὡς γνωστόν, χωρὶς νὰ χρειάζεται περισσότερη ἀνάλυσις, γιὰ λόγους ἱστορικούς, πολιτικούς καὶ γιὰ λόγους ἀνάγκης γιὰ τὴν συντήρησί τους σὲ δύσκολες κατὰ καιροὺς συνθήκες καὶ ἐποχές. Οἱ Ἐκκλησίες, ὡσάν μητέρες, παρ' ὅλη τὴν ἰδική τους δύσκολη κατάστασι μὲ ἀγῶνες σκληροὺς γιὰ τὴν ὑπαρξί τους, ἀγῶνες ὑλικούς καὶ πνευματικούς, δὲν συνώδευσαν τὰ μέλη τους εἰς ξένους τόπους καὶ εἶναι γνωστὴ ἡ θυσία καὶ ἡ πίστις αὐτῶν τῶν ξένων ἀνθρώπων, νὰ δημιουργήσουν ἐκ τοῦ μηδενὸς μιὰ ἐγκατάστασι θρησκευτικῆς παραδοσιακῆς ἀτμόσφαιρας στοὺς χώρους τῆς ἐγκαταστάσεώς τους πλέον.

Τὸ μεταναστευτικὸ τοῦτο κῦμα ὅμως ἀναπτύχθηκε κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τόσο πολὺ πού ἀπαραιτήτως ἐχρειάσθη νὰ μελετηθῇ τὸ θέμα σὲ μιὰ μόνιμη βάσι, ἐκκλησιαστικὴ καὶ σύμφωνη πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Παράδοσι. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖο, ἡ Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν, πού πάντοτε λόγῳ τῆς θέσεώς του καὶ τῆς ἀναγνωρίσεώς του ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὡς ὁ συνδετικὸς κρίκος, ὡς ὁ συντονιστὴς τῆς Ὁρθοδοξίας, διάκονος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἐξυπηρέτησιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ γιὰ νὰ ἐξουδετερώνηται κάθε ἰδέα κυριαρχίας, κατὰ τὴν δημοκρατικὴν ἄποψιν, ἐπὶ «ἴσοις ὄροις» στὸ σύνολο τῆς Ὁρθοδόξου συνθέσεως, ἀπεφάσισε νὰ θέσῃ στοὺς χρόνους μας τὸ θέμα τῆς ὀρθῆς Διοικητικῆς Ὁργανώσεως τῆς Διασποράς τῶν Ὁρθοδόξων. Εἶναι γεγονός ὅτι θεωρητικὰ τὸ θέμα τοῦτο ἀνήκει στὴ φροντίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐφ' ὅσον μάλιστα αὐτὴ ἡ ἀποστολὴ κατοχυρώνεται μὲ ἀποφάσεις Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἡ πρώτη ἀπὸ τὶς ὁποῖες εἶναι ἡ Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τοῦ 451, πού στὸν 28ο κανόνα τῆς ἀναθέτει στὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη νὰ ἀσχολῆται καὶ νὰ μεριμνᾷ γιὰ τὴ διοργάνωσι τῶν χωρῶν πού δὲν ἀνήκουν στὶς καθορισμένες τοπικὰς Ἐκκλησίες. Ὑπάρχει καὶ ἡ ἄλλη ἀπαράβατη ἀρχὴ τῆς ὑπάρξεως ἑνὸς καὶ μόνου

Ἀρχιερέως (Πατριάρχου, Μητροπολίτου, Αρχιεπισκόπου, Χωρεπισκόπου) στὴν κεφαλὴ μιᾶς Ἐκκλησίας εἰς ἓνα τόπον καθωρισμένον.

Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ σύγχρονο πρόβλημά μας στὶς χῶρες μας, ὅπου στὴν ἴδια χώρα ὑπάρχουν περισσότεροι τοῦ ἐνὸς Ἀρχιερεῖς, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ διαφαίνεται καθαρὰ ἢ τόσο σημαντικὴ ἀρχὴ τῆς ἐνότητος τῶν Ὁρθοδοξῶν Χριστιανῶν, παρὰ τὴν ποικιλία τῶν γλωσσῶν καὶ τῶν ἐθνοτήτων μὲ ὠρισμένες τῶν παραδόσεων των.

Φαίνεται ὅτι ἡ τελικὴ λύσι τοῦ σοβαροῦ γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία θέματος τούτου δὲν εὐρέθη ἀκόμη, γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ οἱ πολλὲς ἀλλεπάλληλες συζητήσεις ποὺ ἔγιναν στὴν Προσυνοδικὴ προπαρασκευή, ὠδήγησαν τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ ὅλες τὶς ἄλλες Ἐκκλησίες μας στὴν ἀπόφασιν νὰ ἀφήσουν τὴν τελικὴ λύσιν γιὰ τὸ μέλλον. Ἀπόφασιν ποὺ ἐλήφθη μὲ περισσὴ σωφροσύνη καὶ μὲ τὴ διαπίστωσιν ὅτι οἱ συνθήκες καὶ ἀκόμη οἱ συνειδήσεις τοῦ ποιμνίου δὲν εἶναι ἀκόμη στὸ σύνολό τους ὄριμες γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς πολυτίμου ἀρχῆς τῆς δημοκρατικῆς ἀσφαλῶς ὑπάρξεως ἐνὸς καὶ μόνου πρώτου Ἀρχιερέως. Ἡ ὄριμη σύσκεψις ὅμως καὶ ἡ καλὴ ἐκκλησιαστικὴ διάθεσι κατέληξε στὴ δημιουργία ὠρισμένων κατὰ τόπους ἐπιτροπῶν ὑπευθύνων Ἀρχιερέων μὲ τὶς γνωστὰς πλέον «Ἐπισκοπικὲς Συνελεύσεις» (Les Assemblées des Évêques) μὲ Προέδρους τοὺς ἐκπροσώπους στὶς χῶρες αὐτὲς τοὺς Ἀρχιερεῖς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἡ ὑπαρξὶς τῶν ὡς ἄνω Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων καλύπτει ὅλες τὶς χῶρες τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, τὶς Ἀμερικὲς (Βόρειο καὶ Νότιο), τῆς Αὐστραλίας, Νέας Ζηλανδίας καὶ Ὤκεανίας καὶ ὅλες τὶς χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Σὲ αὐτὸ τὸ πλαίσιο καλούμεθα ὅλοι νὰ συνεργασθοῦμε γιὰ νὰ ἰσχύη πάντοτε ὅτι ἡ φωνὴ τῆς Ὁρθοδοξίας παραμένει πάντοτε μία, στὴν ἐνότητα τῆς πίστεως τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Ὡς τρίτη ἐπιλογή μου θὰ ἤθελα νὰ εἶναι ἡ συμπερασματικὴ τῶν ὅλων ἐργασιῶν ἐκδοθεῖσα *Ἐγκύκλιος* τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἢ ὁποία κατὰ τὴν γνώμην μου, καὶ τὴν κοινὴν γνώμην τῶν πολλῶν ἀποτελεῖ ἀποτύπωσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου καὶ συγκεκριμένην ἀναφορὰν εἰς σύγχρονα ἐπίκαιρα θέματα, ἀπασχολοῦντα ὁλόκληρον τὸν κόσμον. Ἀρκεῖ μόνον νὰ σημειώσω ὅτι ἡ Ἐγκύκλιος αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὴν θεολογικὴν κατοχύρωσιν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, μὲ τὴν ἀναφορὰν εἰς τὴν *Ἐννοίαν τῆς Ἐκκλησίας*, ἢ ὁποία εἶναι *Σῶμα Χριστοῦ* καὶ εἰκῶν τῆς Ἁγίας Τριάδος· ἢ ἀποστολικὴ καὶ πατερικὴ παράδοσις εἶναι ἀκριβῶς ἢ ἔκφρασις τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ὁποία βεβαιοῦται συνεχῶς εἰς τὴν μυστηριακὴν ζωὴν διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος· δὲν νοεῖται ἀγιότης τοῦ ἀνθρώπου ἐκτὸς τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, «ὃ ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία» κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον (Ἐφεσ. 1, 23).

Ἡ ἀναφορὰ εἰς τὴν Ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ καλύπτει τὸ ἀποστολικὸ ἔργο καὶ τὴν ἐξαγγελία τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὰ πλαίσια τῆς καλου-μένης ἱεραποστολῆς, σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου: «Πορευθέντες μα-θητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» (Ματθ. 28, 19).

Εἶναι ἀκόμη σημαντικὴ ἡ ἀναφορὰ τῆς Ἐγκυκλίου στὴν Οἰογένεια-εἰκόνα τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησία, ἐφ' ὅσον ἡ ἔνωση ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς εἶναι «μυστήριον μέγα... εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν» (Ἐφεσ. 5, 32). Ἡ οἰκογένεια ἀποτελεῖ τὴν ἐγγύησιν τῆς γεννήσεως καὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων· «Ἐκκλησίαν μικρὰν» θεωρεῖ τὴν οἰκογένειαν ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, εἰς τὸ Ὑπόμνημά του πρὸς τὴν Ἐφεσίους Ἐπιστολήν, (PG 62, 143).

Ἀναφέρεται ἡ ἐγκύκλιος μετ' ἰδιαιτέρας ἀγάπης καὶ στοργῆς πρὸς τὰ παιδιά καὶ ὄλους τοὺς νέους, καθορίζει τὸν χῶρον τῆς κατὰ Χριστὸν παιδείας. Τὸ κυρίαρχον σήμερον ἐκκοσμικευμένον ἀτομοκεντρικὸν ἐκπαιδευτικὸν σύστημα ταλανίζει τὴν νέαν γενεάν, προβληματίζει καὶ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Εἶναι σημαντικὴ ἡ ἀναφορὰ τῆς Ἐγκυκλίου στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία *ἐνώπιον τῶν συγχρόνων προκλήσεων.* Ὄντως ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εὐρίσκεται σήμερον ἀντιμέτωπος ἀκραίων ἢ καὶ προκλητικῶν ἐκφράσεων ἰδεολογίας τῆς ἐκκοσμικεύσεως. Διὰ τῆς συγχρόνου ἀναπτύξεως τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς τεχνολογίας ἡ ζωὴ μας ἄλλαξε ριζικῶς· λ.χ. Ἡ διευκόλυνσις τῆς καθημερινό-τητος, ἡ ἐπιτυχῆς ἀντιμετώπισις σοβαρῶν ἀσθενειῶν καὶ ἡ ἔρευνα τοῦ δια-στήματος καὶ τόσα ἄλλα σύγχρονα θέματα πού μᾶς ἀναπτύσσονται. Λέγεται ὅτι σὲ πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ ὑπάρχει ὁ κίνδυνος χειραγωγῆσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας, χρήσεως τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀπλοῦ μέσου, σταδιακῆς ἀπωλείας πολυτίμων παραδόσεων, ἀπειλῆς ἢ καὶ καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

Ἡ Βιολογία, ἡ Γενετική, ἡ Νευροφυσιολογία τοῦ ἐγκεφάλου. Ἡ ἀνεξέλεγκτος χρῆσις τῆς Βιοτεχνολογίας εἰς τὴν ἀρχήν, τὴν διάρκειαν καὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς, ὅλα αὐτὰ ἀναφέρονται στὴν Ἐγκύκλιο μὲ τὴ διαπίστωση ὅτι ὁ ἄνθρωπος πειραματίζεται μὲ τὴν ἰδίαν του φύσιν κατὰ ἀκράϊον καὶ ἐπικίνδυνον τρόπο εἰς τρόπον ὥστε νὰ κινδυνεύη νὰ μετατραπῆ σὲ μία βιολογικὴ μηχανή, εἰς μίαν ἀπρόσωπη κοινωνικὴ μονάδα, σὲ μιά συσκευὴ ἐλεγχομένης σκέψεως.

Σταματῶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο γιατί θεωρῶ ὅτι μοῦ ὑπολείπεται ὁ χρόνος. Γιὰ νὰ κατακλείσω ὁμως αὐτὸ τὸν ἀποψινὸ λόγο μου πρὸς ἐσᾶς τοὺς ἀγαπητοὺς καὶ ὑπομονετικοὺς ἀκροατές, ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ ἀναφέρω ὠρισμένα σημεία, πού θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ ἐννοήσωμε πόσο σημαντικὸ, ὠφέλιμο καὶ χρήσιμο ὑπῆρξε ἡ ἐπὶ τέλους σύγκλησις αὐτῆς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου. Πόσες ἀπαντήσεις σὲ ὠρισμένα ἐρωτήματά μας ἐδόθησαν, ποιά πρέπει

νά εἶναι ἡ προσμονή μας γιά τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας μας, τὸ μέλλον τῆς ἰδικῆς μας προσωπικῆς ὑπάρξεως·

Πρῶτα ἀπὸ ὅλα ἡ Σύνοδος γιά τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι μία ἀναγκαιότητα, πὺ προκύπτει ὄχι μόνο ἀπὸ τὴ συρροή τῶν συγχρόνων γεγονότων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς συνοδικῆς ταυτότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ὑπάρχει μόνον ἐν Συνόδῳ. Ὁ πατήρ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως μᾶς ἀναφέρει ὅτι «Ἐκκλησία Συνόδου ὄνομα ἐστί».

Δεύτερο κατὰ συνέπεια, μὲ τὴν πρακτικὴ ἀνέκαθεν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴ ἐποχὴ, ἔχει τὴν ἔννοια τῆς ΣΥΝΟΔΙΚΟΤΗΤΟΣ, ἡ ὁποία ἀπετέλεσε πάντοτε τὸ μόνον μέσο γιά τὴν ὑπέρβασι τῶν πάσης φύσεως δογματικῶν, κανονικῶν καὶ ποιμαντικῶν προβλημάτων. Οἱ ἀποφάσεις τῶν συνόδων (τοπικῶν, μητροπολιτικῶν, πατριαρχικῶν) περιβάλλοντο πάντοτε μὲ ὑποχρεωτικὸ κῦρος καὶ ἐξέχουσα αὐθεντία, οἱ δὲ διαφωνοῦντες πρὸς αὐτὲς ἀπεκόπτοντο τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας.

Ὅντως, λοιπόν, ἡ Συνοδικότης εἶναι ἀρχέγονος δομὴ καὶ θεμελιώδης λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ὀρθὴ λειτουργία τῆς συνοδικότητος διασφαλίζει τὴν ὀρατὴ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀγαπητὸ ποιμνιο τῆς ἐδῶ Ἐκκλησίας μας, ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας συνεκλήθη τὸν Ἰούνιο τοῦ 2016. Ἡ συνειδήσις τῆς καὶ ἡ ἐκπεφρασμένη ἀπόφασις τῆς εἶναι ὅτι ἀσφαλῶς δὲν ὀλοκλήρωσε τὸ συνοδικὸ τῆς ἔργο. Ἐλέχθη καὶ προσυνοδικά, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴ Σύνοδο, ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ἐν ἐκκρεμότητι θέματα πὺ ὀφείλουν νὰ μελετηθοῦν, νὰ προετοιμαστοῦν γιά μιὰ δευτέρῃ περίοδο Συνοδικότητος, ἡ ὁποία ἀνοίγεται ἀπὸ σήμερα. Ἀρκεῖ νὰ μένουμε προσηλωμένοι, ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ «τὶς ἁμαρτίες μας» καὶ νὰ γίνωμε στὴν κρίσι καὶ συμπεριφορὰ μας ὑψηλότεροι τῶν οὐρανῶν. Ἀμήν.